

PROGRAMPLAN FOR HOV (HELSE - OMSORG– VELFERD) 2007- 2010

Januar 2007
Høgskolen i Oslo

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
2. Kunnskapsutfordringer	4
3. HOVs forskningstemaer	7
<i>Folkehelse</i>	8
<i>Psykisk helse</i>	10
<i>Rehabilitering/habilitering</i>	11
<i>Smerte og lidelse</i>	12
<i>Barn, familie og hverdagsliv</i>	14
<i>Livskvalitet</i>	15
<i>Velferdsforskning</i>	17
<i>Profesjonell handlingskompetanse</i>	18
4. Programmetts virkemidler	20
<i>Påtværskonferanse</i>	20
<i>Såkorntidler</i>	20
<i>Vikarstipend</i>	20
<i>Storbyprogrammet</i>	21
<i>Professor II</i>	21
<i>Statistiker</i>	21
<i>Faglige fellestiltak</i>	21
<i>Tilrettelegge for å øke tilgangen av eksterne forskningsmidler</i>	21
5. Tids- og finansieringsplan	21
<i>Forslag til årlig bevilgning fra HiO</i>	22
6 Administrative ressurser	22
Vedlegg I. Programsatsingen ved HiO.....	23
Vedlegg II. HOVs plassering i internasjonal forskning	25
Vedlegg III. HiOs storbyforskningsprogram.....	28
Vedlegg IV: HOVs prosjektportefølge etter forskningstemaer	29

1. Innledning

Forskningsprogrammet Helse, omsorg og velferd (HOV) ved Høgskolen i Oslo (HiO) er et av tre avdelingsovergripende forskningsprogrammer som HiO vedtok å opprette i 2003. De to andre er Teknologi, design og miljø (TDM) og Kommunikasjon, læring, oppvekst og kultur (KLOK). Disse omtales nærmere i Vedlegg I.

Et sentralt mål med de avdelingsovergripende programmene er å utnytte eksisterende forsknings- og utviklingsressurser (FoU) ved HiO bedre enn i dag. Programmene vil stimulere til samarbeid på tvers av avdelinger og fag for å frambringe ny kunnskap av flerfaglig eller tverrfaglig karakter. Med flerfaglig siktes det til at én problemstilling belyses fra flere ulike faglige synsvinkler. Med tverrfaglig refereres det til at flere ulike fag bidrar til utvikling av syntetiserende begreper, teorier og forståelser av et fenomen. Målet om mer avdelingsovergripende, og bedre koordinert fler- og tverrfaglig forskning kan begrunnes faglig: de sosiale fenomener som skal utforskes er komplekse og krever innsikt fra flere disipliner. Dessuten har helse- og sosialsektoren et felles kunnskapsgrunnlag og virker i de samme virksomheter og med de samme brukergruppene. I tillegg kommer at høgskolen får mer ut av sine samlede forskningsressurser ved å realisere synergigevinstene gjennom mer utstrakt samarbeid internt og eksternt. Det er videre et mål å skape en tydelig forskningsledelse for å samordne interne ressurser for å utvikle bærekraftige og konkurransedyktige forskningsmiljøer. HiO vil skjerpe sin profil som forskningsinstitusjon ved blant annet å utløse flere eksterne midler fra nasjonale og internasjonale finansieringskilder

Programplanen til HOV har flere formål. For det første skal planen angi retningen for HOVs forskningsaktivitet de nærmeste årene. Den skal peke framover ved å beskrive videreføring av pågående forskningsaktiviteter og skissere planer for nye tematiske satsinger. For det andre skal planen favne relevante forskningsinteresser, prosjekter, og aktiviteter ved de tre avdelingene som omfattes av HOV. Det betyr at planen også skal gi en systematisk og fortettet oversikt over disse for omverdenen. Programplanen har status som en kontrakt mellom programstyret i HOV, de tre avdelingene og høgskolestyret. Planen gjelder for fireårsperioden 2007-2010.

Forskningsprogrammet HOV har som mål å frambringe ny forskningsbasert kunnskap som er i front nasjonalt og internasjonalt innen utvalgte temaer innen helse-og sosialfeltet der HOVs tre avdelinger driver forskning, dvs. Avdeling for helsefag (HF), Avdeling for samfunnsfag (SAM) og Avdeling for sykepleierutdanning (SU). I tillegg til å medvirke til forskning av høy kvalitet skal HOV bidra til forskning som er relevant ved å frambringe ny kunnskap som samfunnet etterspør, og ny kunnskap som er relevant i de praksisfeltene som omfattes av HOV.

HOV skal fremme og utvikle de forskningsstrategiske prioriteringer som er vedtatt for HiO. I tråd med HiOs FoU-strategi vil HOV derfor bidra til å internasjonalisere forskningen gjennom utveksling av studenter, forskere og stipendiater, deltakelse i internasjonale nettverk og konferanser, og allokering av midler til slike aktiviteter ("såkornmidler"). Møter og konferanser med internasjonal deltakelse vil bli lagt til HiO. HOV vil videre bidra til at HiO blir en anerkjent FoU-aktør på nasjonalt og internasjonalt plan. I en situasjon der det vil bli økt konkurranse om forskningsmidler, fagfolk og studenter er det både faglig og økonomisk viktig at høgskolen samarbeider med andre institusjoner om større FoU-oppgaver. Når statlige bevilgninger til høgskolen i økende grad blir bestemt av FoU-resultater, må høgskolen øke sin

FoU-produksjon. HOV vil bidra til å utvikle sterke forskningsmiljøer ved HiO og arbeide for at forskningsaktiviteten forankres i stabile og bærekraftige faglige grupper og nettverk.

HOV skal utnytte de fordelene HiO's posisjon som utdanningsinstitusjon gir, noe som igjen skal bidra til å bedre betingelsene for studenter og ansattes forskningsvirksomhet. HiO's posisjon som utdanningsinstitusjon legger føringer på høyskolens posisjon som forskningsinstitusjon på flere måter: Toveis-forbindelsen mellom utdanningen og praksisfeltet medfører at kompetanser og utfordringer bringes inn i HiO's FOU-prosjekter, og forskningsresultater og nye teoretiske innsikter bringes tilbake til praksisfeltet. Kravet til forskningsbasert undervisning betinger at de faglig ansatte er aktive deltakere i FOU-arbeid så vel som at studentene gis innsikt i og erfaring med systematisk FOU-virksomhet knyttet til framtidig profesjonsutøvelse. Studenter, særlig på master- og doktorgradsnivå, representerer en betydelig ressurs for HiO's FOU-virksomhet idet studentene både bringer inn aktuelle problemstillinger fra praksisfeltene og deltar som medforskere i de ansattes prosjekter. Mange FOU-prosjekter ved HiO er basert på "egen" FOU-tid knyttet til stilling. Dette utfordrer den enkelte forsker/lærer til å disponere sin tid i spenningsfeltet mellom forskningens krav til fordypning og kontinuitet på den ene siden og undervisningshverdagens krav på den andre.

Et HOV-prosjekt er et prosjekt som er relevant for HOVs forskningsprogram, og som enten har en avdelingsovergripende, flerfaglig, eller tverrfaglig innretning, eller som har potensial og ambisjon om å få til en slik utvikling. Til gjengjeld får disse prosjektmedarbeiderne tilgang til HOVs ressurser: såkornmidler, faglig støtte og veiledning, og fellesaktiviteter som finner sted i regi av HOV og de andre forskningsprogrammene. Forskningen i HOVs avdelinger vil i første rekke være initiert og drevet fram av forskningsinteressene til enkeltpersoner, grupper og nettverk. HOVs rolle vil primært være av tilretteleggende, koordinerende og støttende karakter, både økonomisk, faglig og administrativt.

2. Kunnskapsutfordringer

Som andre vestlige samfunn er det norske samfunnet i ferd med å utvikle seg mot det vi kan kalle kunnskapssamfunnet. I dette samfunnet blir kunnskap, kvalifikasjoner og profesjonelle ferdigheter, forskning og utvikling, undervisning og kunnskapsformidling stadig viktigere for vekst og velstand for individer så vel som for samfunnet. Kunnskapssamfunnet er sammensatt, og sosiale endringer og nyvinninger skjer hurtig. HOV vil bidra til ny kunnskap gjennom forskning på områdene helse, omsorg og velferd. På disse områdene står vi overfor en rekke kunnskapsmessige utfordringer.

Folkehelsen er i stor grad betinget av velstand, levekår og livsstil i et samfunn, samtidig som god folkehelse bidrar positivt til dette: Det er en vekselvirkning mellom folkehelse og samfunnets kvalitet. I vestlige land er folkehelsen – målt med forventet levealder – jevnt over kraftig bedret i etterkrigstiden. Samtidig plages store deler av befolkningen av varige helseproblemer, som folk kan leve lenge med. Her vil vi framheve psykiske plager som ofte er forbundet med rusproblemer, og muskel-skjelett sykdommer. Slike helseplager skaper smerter og redusert livskvalitet, nedsetter arbeidsevnen, og fører til økonomiske problemer for dem som rammes den enkelte; og medfører samtidig økonomiske kostnader på helse- og sosialbudsjettene. Muskel- og skjelettsykdommer er en voksende sykdomsgruppe og utgjør den største av de kroniske sykdommene i befolkningen. Disse lidelsene er den hyppigste årsaken til legebeseøk, sykefravær og uføretrygd. Om lag halvparten av befolkningen får en psykisk lidelse i løpet av livet. De vanligste lidelser er angst og depresjon. Det anslås at mer enn en av tre uførepensjoner innvilges med en mental lidelse som hoveddiagnose. Mange

risikofaktorer for kroniske sykdommer ansees som menneskeskapte, og er derfor i stor grad mulige å forebygge. I Norge framheves kommunehelsetjenesten som den sentrale arenaen for forbyggende innsats. Likevel er det urealistisk å tro at det er mulig å forebygge all sykdom og lidelse. Fremdeles vil helsetjenesten måtte reparere skade og lindre smerte der helbredelse ikke er mulig.

Det er etter hvert blitt godt dokumentert at helse ikke er tilfeldig fordelt i samfunnsstrukturen. Helse henger systematisk sammen med folks posisjon i sosioøkonomiske hierarkier. Denne forskningen retter søkelyset mot helsens sosiale determinanter, og mot de sosiale konsekvensene av ulikhet i helse, spesielt deltakelse i arbeidsmarkedet. I så henseende rammer sviktende helse ulike sosioøkonomiske grupper systematisk ulikt. I den senere tid er disse sosiale ulikhetene i helse erkjent som et folkehelseproblem i en rekke europeiske land og satt på den politiske dagsorden blant annet fordi de utfordrer idealer om like muligheter. I Norge er det således et prioritert mål å redusere ulikhet i helse. Når velferdspolitikken i vestlige land dreies mot aktive tiltak som skal legge til rette for at flest mulig i arbeidsdyktig alder skal være i inntektsgivende arbeid, blir helse og arbeidsevne mer sentralt enn før. Dette tematiserer forholdet mellom velferdspolitik og helsepolitikk – og velferdsforskning og helseforskning – på nye måter. Det er behov for å integrere velferds- og helseforskningen på en mer energisk og innsiktsfull måte enn i dag. Tett sammenvevde sosiale og helsemessige problemer krever flerfaglig og tverrfaglig forskning for å tilveiebringe mer adekvate forståelsesformer og løsninger. Forskning på, og undervisning i folkehelse og folkehelsearbeid med utgangspunkt i et bredt miljømessig og samfunnsmessig perspektiv er påkrevd for å møte disse kunnskapsutfordringene.

Som antydnet er moderne velferdspolitik ikke bare orientert mot inntektssikring, men mot hvordan samfunnet kan forhindre sosial utestengning og fremme sosial inklusjon. Politikken og de konkrete virkemidlene er blitt omfattende og sammensatte og retter seg mot mange grupper: yrkeshemmede, funksjonshemmede, kronisk syke, fattige, sosialhjelpsmottakere og innvandrere. Tilliten til arbeidsmarkedet som problemløser på så vel sosial eksklusjon som fattigdom er stor. I Norge er parolen: ”Flere i arbeid, færre på stønad”. Den senere tids politiske initiativ, som avtalen om Inkluderende Arbeidsliv, reformer i stønadsordningene, og omfattende organisatoriske endringer i velferdsapparatet (Ny Arbeids- og velferdsforvaltning, NAV) begrunnes alle med henvisning til dette overordnede hensynet. Likevel kan ikke alle bli selvhjulpne gjennom eget arbeid. Utfordringen for en aktiverende og tilretteleggende velferdsstat er også å skape forutsetninger for det gode og inkluderende liv for de grupper i befolkningen som ikke kan delta i inntektsgivende arbeidsliv som for eksempel kronisk syke, funksjonshemmede og eldre. Hvordan livskvalitet og subjektivt velvære er fordelt i ulike befolkningsgrupper, hvilke forutsetninger som må være tilstede, og hvordan velferdsstatens profesjoner og yrker kan fremme ”det gode liv” blant sine brukere vil følgelig være sentrale områder for ny kunnskap.

Ved overgangen fra industrisamfunnet, med sin vekt på ”objektive” levekår og materiell trygghet, til kunnskapssamfunnet, vokser nye utfordringer og behov fram. Sosial deltakelse, sosial inklusjon og livskvalitet oppfattes som stadig viktigere etter hvert som grunnleggende materielle behov blir tilfredsstilt for den store majoritet. Et samfunn som det norske med høy grad av materiell velstand som er forholdsvis likt fordelt, vil subjektivt velvære og livskvalitet bli tillagt større vekt. Velferdens subjektive og psykologiske dimensjon kommer i tillegg til den materielle dimensjon. Ikke minst vil oppgavene til profesjonene i helse- og sosialsektoren ofte være å fremme livskvalitet og minimere smerte og lidelse når helbredelse av problemene er umulig. Alle vestlige samfunn er aldrende samfunn; andelen eldre vil vokse, det blir flere å

forsørge og færre til å forsørge. En rekke reformer, bla. innenfor helsetjenesten, omsorgstjenesten og i folketrygden, er i dag gjennomført for å møte de utfordringene det skaper. Konsekvensene av det aldrende samfunnet er imidlertid usikre og uoversiktlige. Det er derfor et særlig behov for kunnskap om eldre og aldring i forhold til helse- og sosialtjenesten i et fler- og tverrfaglig perspektiv.

I takt med nevnte omskiftinger, får velferdsstatens tjenesteytere nye roller som bryter ned tilvante barrierer mellom profesjonene, både institusjonelt og med hensyn på de sammensatte problemtilstander de møter i sitt daglige virke. Reformen i arbeids- og velferdsforvaltningen ble drevet fram på grunn av behovet for et mer helhetlig og koordinert tilbud, ikke minst av hensyn til de vanskeligstilte. Dette fordrer tverrgående og dels ny kompetanse blant yrkesutøverne og evne til å samarbeide på tvers av profesjongrenser. Større vekt på kunnskapsbasert yrkesutøvelse krever at nye behandlingsmetoder og praksiser utprøves og vurderes systematisk før de tas i bruk. Det stilles videre krav til profesjonsutdanning som skal sikre at nye deltakere i profesjonene har den kunnskap og etiske bevissthet, de ferdigheter og holdninger som er nødvendig for å imøtekomme de pålegg som samfunnet stiller. I et samfunn i rask utvikling er profesjonskvalifisering en kontinuerlig prosess. For at profesjonene skal utvikle seg i takt med samfunnsutviklingen, er det avgjørende at evnen til å lære blir en sentral del av de profesjonelles kompetanse. Utdanningene må kvalifisere til livslang læring, og tilrettelegging for læring i arbeidssituasjonen er en sentral del av organiseringen av arbeidet. Det er således behov for kunnskap om hvordan utdanning og læring i selve profesjonsutøvelsen foregår.

Både i helse- og sosialsektoren stiller både myndigheter og interesseorganisasjoner krav om reell brukermedvirkning. Det er imidlertid et spenningsforhold mellom dette kravet, og kravet om at anvendt kunnskap skal være evidensbasert, og om at det skal utøves profesjonelt skjønn. Disse motstridende kravene innen alle de involverte profesjonene, stiller nye krav til systematisering av praksis og til utvikling av relevante former for evaluering av de samarbeidsprosessene profesjonsutøvere og brukere inngår i. Videre vil en ønske å beskrive og vurdere resultater av slike prosesser. Utvikling av egnede forskningsdesign og –metoder vil være nødvendig og kreve flerfaglige og tverrfaglige tilnærminger.

Profesjonsutøvelse i helse- og omsorgsyrkene er i første rekke kvinnes domene i den forstand at de fleste yrkesutøverne er kvinner, og i den forstand at arbeidsoppgavene i stor grad ligger i forlengelsen av kvinners tradisjonelle ansvarsområder i vårt samfunn. Hvordan kjønne (og kjønne) forståelser og praksiser gjør seg gjeldende i rekruttering, utdanning og profesjonsutøvelse, vil være blant de kunnskapsinteressene som HOV favner.

I kunnskapssamfunnet baseres også velferdspolitikken i økende grad på forskningsbasert kunnskap. Dette innebærer et stadig sterkere behov for å evaluere politiske reformer og intervensjoner innenfor helse- og sosialsektoren, av prosesser så vel som effekter. Problemstillinger knyttet til bred implementering av forskningsbasert kunnskap i yrkesarenaen er også sentrale. Gjennom utviklingsarbeid hvor implementeringsprosessen studeres kan det utvikles kunnskap som er avgjørende for å sikre at forskningsbasert kunnskap kommer til anvendelse i profesjonell praksis i bred målestokk. Dette er kunnskap som både er relevant for profesjonsutdanningene og for yrkesutøverne.

I Norge, som i andre vestlige land, ser vi en utvikling mot større variasjon i familie- og samlivsformer og flere samlivsbrudd enn tidligere. En større andel av befolkningen har flere samliv gjennom livsløpet. Flere barn opplever også foreldrebrudd i løpet av barndommen sin,

og mange barn tilbringer deler av barndommen sin med omsorgspersoner som ikke er deres biologiske foreldre. Kjernefamilien med mor, far og egenfødte barn dominerer fortsatt, men stadig flere lever i andre familiearrangementer. Forholdet mellom voksne og barn er endret i en mer demokratisk retning: "forhandlingsfamilien" er en betegnelse som brukes om vår tids generasjonsrelasjoner. Noen av HOVs profesjoner, som barnevernspedagoger og sosionomer, har sin profesjonsutøvelse knyttet nettopp til barn og unge og deres omsorgspersoner. Samtlige av HOV's profesjonsgrupper vil imidlertid ha med barn å gjøre, enten som direkte brukere eller som pårørende, for eksempel barn av brukere. Barn i sin alminnelighet har i vårt samfunn særskilte rettigheter knyttet til forsørgelse, omsorg og utdanning. Dette har også konsekvenser for alle de formene for profesjonsutøvelse som rommes i HOV. Denne typen kunnskap om barn og unge vil forskere i HOV være med på å bringe til veie.

Det er et mål at forskningen i HOV i økende grad retter blikket mot flerkulturell tematikk og storbyproblematikk innenfor alle de åtte forskningstemaene.

Det norske samfunnet er preget av nye former for kulturell kompleksitet. I tillegg til tradisjonelle variasjoner mellom sosiale grupper knyttet blant annet til geografisk plassering og klassemessig forankring har vår tids flukt- og flyttebevegelser og arbeidsvandring over landegrensene skapt nye former for kompleksitet og kulturelt mangfold. Profesjonene i helse- og sosialsektoren stilles overfor nye utfordringer når deres brukere i økende grad er av ikke-vestlig opprinnelse. Disse utfordringene gjør seg særlig gjeldende i de største byene: I Oslo er nå 18 prosent av befolkningen av ikke-vestlig opprinnelse.

I storbyen blir mange av de sosiale utfordringene som er nevnt ytterligere tilspisset, men her er også kanskje mulighetene til å møte dem gode. Økt mobilitet og tilflytting, og flyktighet i sosiale relasjoner aksentueres i storbyen. Gamle ulikheter og konfliktlinjer mellom bydeler og sosiale klasser kombineres med nye knyttet til etniske og religiøse identiteter. Dette utfordrer særlig samhandlingen mellom profesjonelle utøvere i helse- og sosialsektoren og deres "nye" brukere, og representerer utfordringer for HiO som utdanner yrkesgrupper til storbykontekster. De sosiale og institusjonelle utfordringer som storbyen byr på krever i større grad tverr- og flerfaglige perspektiver og tverretatlig samarbeid.

3. HOVs forskningstemaer

I lys av denne skjematiske fremstillingen av utfordringer og muligheter i dagens samfunn, presenteres HOVs forskningsprogram. Forskningsaktiviteten under HOV kan inndeles i åtte forskningstemaer: Folkehelse, Psykisk helse, Rehabilitering/habilitering, Livskvalitet, Smerte og lidelse, Barn, familie og hverdagsliv, Velferdsforskning, og Profesjonell handlingskompetanse. Alle temaene berører helse, omsorg og velferd, om enn på ulike måter og i ulik grad. Det er videre et mål at dimensjoner knyttet til storby, kjønn, og det flerkulturelle samfunn behandles under alle forskningstemaene.

I det følgende gis en nærmere beskrivelse av hvert forskningstema med utdypning av HOVs prioriteringer, samt ressurstilfang i form av finansiering, kompetanse og samarbeidsrelasjoner. I hovedsak følger omtalene samme mal, men fordi det er forskjeller med hensyn på prosjekttilfang, sammensetning av store og små prosjekter, hvilken fase prosjektene er i, og det faktum at enkelte prosjekter og temaer fremdeles er på planstadiet, vil temabeskrivelsene måtte bli ulike. Dette betyr også at det for flere av temaene er vanskelig å tallfeste nøyaktig årsverksforbruk og kompetansetilfang. Det må gjøres i forbindelse med avdelingenes

behandling av planen, og etter hvert som prosjektene under hvert tema blir konkretisert. De tall som er oppgitt må betraktes som grove anslag.

Folkehelse

Folkehelse er et begrep som retter søkelyset mot helsa til et samfunn i sin helhet. Det moderne helsebegrepet favner både "negative" faktorer som fører til sykdom og uhelse, og positive faktorer som fremmer god helse. Folkehelsebegrepet har tre dimensjoner: beskrivelse og vurdering av helsa til samfunnet og befolkningsgrupper for å identifisere helseproblemer og prioritere tiltak; formulering av offentlig politikk for å løse slike helseproblemer; og utvikling av hensiktsmessig helsehjelp slik at befolkningen har tilgang til helsefremmende og sykdomsforebyggende tjenester.

Til tross for jevnt økende levealder ser vi i Norge en betydelig forekomst og delvis en økning av kroniske sykdommer og helserisiki som hjerte- karsykdommer, psykiske lidelser, overvekt, fysisk inaktivitet, diabetes 2, høyt blodtrykk og kolesterol, ulykker og muskel og skjelettlidelser i befolkningen. Disse sykdommene og andre helseplager er systematisk skjevt fordelt i befolkningen etter posisjon i den sosiale strukturen. Forskning på sosial ulikhet i helse tar for seg hvordan helse henger sammen med sosioøkonomiske indikatorer som utdanning, yrke og inntekt. Sammenhengen danner gjerne en gradient, et trappetrinnsmonster: Jo lavere sosioøkonomisk status, jo høyere er risikoen for helseproblemer og tidlig død. Det er således ikke bare de fattige eller sosialt ekskluderte som er rammet av sviktende helse. Sosial ulikhet i helse er vist for begge kjønn, og i alle aldersgrupper. De synes imidlertid å være størst blant voksne i arbeidsdyktig alder. Det samme ulikhetsmønsteret opptrer også for de fleste helsedimensjoner; fra disease (blodtrykk, dødelighet), via illness (selvopplevd helse, symptomer) til sickness (uførereater). Det samme ulikhetsmønsteret går igjen enten en ser på fordelingen etter inntekt, utdanning, eller sosial klasse. Komparative studier viser at sosiale ulikheter i helse og for tidlig død ikke er mindre i Norge og Norden enn i andre vestlige land. På bakgrunn av de nordiske lands egalitære sosiale struktur og kultur er dette overraskende, og har vakt bekymring i vide politiske kretser. På dette feltet er det behov for tverrfaglige perspektiver og komparative studier.

I Folkehelsemeldingen er to mål prioritert: flere leveår med god helse i befolkningen som helhet, og reduserte helseforskjeller mellom ulike sosioøkonomiske grupper, etniske grupper og mellom kvinner og menn. Våren 2007 kommer en egen Stortingsmelding som redegjør for strategier for å redusere sosial ulikhet i helse. I økende grad vektlegger den offentlige folkehelsepolitikken forebygging og styrking av miljømessige og sosiale faktorer som fremmer helse. Et viktig mål i dette arbeidet er å bidra til brukermedvirkning både på individ- og systemnivå, samt inkludering i samfunnet. Her er det overensstemmelse mellom folkehelsepolitikken og velferdspolitikken (jfr. NAV-reformen). Omgivelsenes betydning, og strukturelle tiltak knyttet til samfunnsplanleggingen og den fysiske planleggingen, vektlegges i dag i langt større grad i folkehelsearbeidet enn tidligere. Medvirkning og deltakelse fra innbyggerne i samfunnsplanleggingen lokalt er et mål i denne politikken. Helsemyndighetene har viet tilrettelegging for fysisk aktivitet særlig oppmerksomhet gjennom en egen handlingsplan. Nasjonal helseplan trekker opp fire hovedstrategier: skape forutsetninger for å gjøre det lettere å velge en sunn livsstil, bygge allianser for systematisk og helhetlig folkehelsearbeid, legge mer vekt på forebygging i helsetjenesten, basere folkehelsearbeidet på kunnskap og erfaringer. Folkehelsemeldinga trekker fram betydningen av et balansert kosthold samt økt fysisk aktivitet. En rekke av "livsstilssykdommene" er knyttet til levestett og kosthold slik at ernæring og matkultur blir en integrert del av folkehelsearbeidet.

Tradisjonelt er sykdomsforbyggende arbeid i lokalsamfunnet, dvs. i kommunehelsetjenesten, vektlagt i folkehelsearbeidet. Dette innebærer i henhold til kommunehelsetjenesteloven fokus på fysiske, kjemiske, sosiale og biologiske faktorer som kan hemme og også fremme helse. Dette utdypes i Forskrift om miljørettet helsevern til å omfatte miljøfaktorer, som f.eks forurensning, støy, ulykkesrisiko, sosiale miljøfaktorer mv., og årsakene til deres opptreden, miljøfaktorenes helseeffekter på befolkningen og forslag til mulige helsefremmende, forebyggende eller avbøtende tiltak. Videre vektlegges blant annet helsekonsekvensutredninger og folkehelse forankret i plansystem i samfunns- og arealplanleggingen. I tillegg til forebyggende aktivitet vil kommunehelsetjenestens hovedinnsats være omsorg for og behandling av syke mennesker.

Innfor dette temaet er forskningen på ulikhet i helse, og dens sosiale determinanter og sosiale konsekvenser vel etablert. Denne forskningen er i høy grad tverrfaglig og komparativ i sin tilnærming. Det største prosjektet tar for seg betingelsene for å delta i arbeidslivet for kronisk syke og funksjonshemmede med ulik sosial bakgrunn. Prosjektet omfatter seks land. Det komparative designet gjør det mulig å studere hvordan ulike velferdsstater, med ulike institusjoner og politiske tiltak, innvirker på ulike gruppers mulighet for deltakelse i arbeidslivet.

Videre er det konkrete planer om å utvikle ny forskning på folkehelse i samband med utarbeidelsen av en ny master i Folkehelsevitenskap. Dette er et samarbeid mellom Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB) og HiO. Den tverrfaglige- og institusjonsovergripende masteren har følgende hovedtema: miljø og helse, folkehelse i planarbeid, helsefremmende opplevelser og aktiviteter, ernæring, mat og matsikkerhet, ulykkesforebyggende arbeid, og "livsstilssykdommer". I tråd med dette arbeides det med å utvikle forskning på følgende områder: helsefremmende opplevelser og aktiviteter, evaluering av demokratiske prosesser som skal sikre borgernes medvirkning og deltakelse i folkehelsearbeidet, folkehelse i planarbeid, samt miljø og helse. HOVs forskning på kommunehelsetjenesten retter oppmerksomheten mot det forebyggende arbeid som der foregår, og retter blikket mot utfordringer knyttet til møtet med personer med etnisk minoritetsbakgrunn.

Det er et mål i programperioden å rekruttere en ny stipendiat til forskning på ulikhet i helse med ekstern finansiering.

Ressurser: HiO finansiert FoU-tid, HiO finansierte stipender, samt et nyopprettet dr. gradsstipend finansiert av Norges forskningsråd.

Kompetanse: En professor, en førsteamanuensis, tre dr. gradsstipendiater.

Nasjonale og internasjonale samarbeid/nettverk: Forskere fra HiO samarbeider med forskere og fagfeller fra en lang rekke institusjoner: Nasjonalt Folkehelseinstitutt, Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten, Norges idrettshøgskole, Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag, European Network for Action on Ageing and Physical Activity, Prevention of Falls Network Europe, Helse Øst kompetansesenter for helsetjenesteforskning, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, Universitetet i Oslo, Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet, Executive committee of European Society of Health and Medical Sociology, Ekspertgruppe Ulikhet i helse", Sosial- og helsedirektoratet, The Consortium Project: Helping chronically ill or disabled people into work: what can we learn from international comparative analysis? International Study of Income Gradients; The Nordic Experience: Welfare States and Public Health, Eurothine: Tackling health Inequalities

in Europe, Steering Committee of Nordic Network on Justice in Health. HiO/UMB har planer om å søke seg inn i nettverket The Association of Schools of Public Health in the European Region for å styrke studentutvekslingen mellom institusjoner som tilbyr mastergrader i folkehelsearbeid.

Psykisk helse

Psykisk helse omfatter individets følelse av velvære, realisering av egne ressurser, mestring av stress, produktivt arbeid og bidrag til samfunnet. Psykisk helse er mer enn fravær av psykisk lidelse. Psykisk lidelse er klinisk betydningsfulle tilstander som karakteriseres av forandringer i tenkning, følelser eller atferd og som er forbundet med personlig belastning og/eller svekket funksjon.

Nyere forskning bruker begrepet Disability-Adjusted Life Years når en skal synliggjøre helsetilstanden i befolkningen. Disability-Adjusted Life Years kombinerer mål for død og funksjonssvikt. Disability-Adjusted Life Years begrepet synliggjør psykiske lidelsers belastning og konsekvenser for den enkelte, for befolkningen og for helsevesenet. Alvorlig depresjon vektet tilsvarende det å være lammet i bena. Aktiv psykose vektet tilsvarende alvorlig migrene. Målt ved Disability-Adjusted Life Years utgjorde psykiske lidelser i 1990 den nest største lidelsesbyrde (15,4%) etter hjerte-kar lidelser (18,6), men foran kreft (15%) i land med etablert markedsøkonomi. I 2004 passerte psykiske lidelser hjerte-karlidelser og ble den gruppen av lidelser som utgjør den største helsebelastning. Ca 20 % av befolkningen i Norge og ca 33 % i Oslo har til enhver tid en diagnostiserbar psykisk lidelse. Risikoprofilene viser at både geografi og sosial ulikhet slår ut i forhold til psykiske lidelser: høyest risiko for psykisk lidelse finner vi hos enslige kvinner med lav utdanning, som er mellom 30 og 39 år og som er bosatt i Oslo sentrum. Lavest risiko finner vi i Sogn og Fjordane. Målt i kroner kan en anslå at psykiske lidelser koster det norske samfunnet 100 milliarder per år.

Forsking på alliansebegrepet står sentralt i HOVs forskning på dette feltet. Alliansebegrepet inneholder både brukeroppfatningen og behandleroppfatningen av behandlingsarbeidet. Arbeidsallianse oppfattes i dag som et overordnet teoretisk begrep og har vist seg nyttig som tilnærming til forståelsen av virksomme faktorer på tvers av teorier og profesjoner i psykisk helsearbeid. Kvaliteten på arbeidsalliansen er dokumentert å være mer virkningsfull i behandlingen av psykiske lidelser enn de spesifikke faktorer utledet av spesifikke teorier. HOVs forskning på dette feltet er forankret i det kommende masterstudium i psykisk helsearbeid ved HiO. Studiet skal være avdelingsovergripende, tverrfaglig og rekruttere ansatte og studenter fra de tre avdelingene avdeling for helsefag, avdeling for samfunnsfag og avdeling for sykepleieutdanning. Masterstudiet i psykisk helsearbeid vil ha fokus på allianseforskning og brukerperspektiv i psykisk helsesammenheng. Samtlige ansatte på masteren vil ha sin forskningstid og forskningstema til psykisk helse. Det planlegges budsjettert et doktorgradsstipend på arbeidsalliansetema med veiledning av studiets professor. Gruppen som planlegger masterstudiet i psykisk helsearbeid er innvilget midler fra HOV for å arrangere en konferanse om forskning på arbeidsallianse. Seminaret er planlagt for lærere og forskere ved HiO og eksterne samarbeidspartnere for det kommende masterstudium.

Tatt i betraktning de meget betydelige forskningsressurser og forskningsinstanser som allerede finnes og brukes både nasjonalt og internasjonalt på dette feltet må psykisk helseforskning i HOV satse på prosjekter der kunnskapsstatus er under utvikling, som er

avdelingsovergripende og som kan belyses og studeres forskningsmessig med HOV/HiOs særlige kompetanse. Følgende pågående eller planlagte forskningstema kan innfri denne føringen: sammenhenger mellom sosiale betingelser (bolig, arbeid, nettverk) og psykisk helse, forebygging av selvmord, studenters psykiske helse, psykisk helse og "burnout" hos hjelpeprofesjonene, eldres psykiske helse, kunstneriske aktiviteter i psykisk helsearbeid, kognitive og kroppsorienterte behandlinger av psykosomatiske lidelser.

Ressurser: HiO finansiert FoU-tid fra ansatte ved Master i psykisk helsearbeid og ved de tre avdelingene. Det er planlagt budsjettering av HiO finansierte stipendiater.

Kompetanse: To professorer, en førsteamanuensis, tre høgskolelektorer.

Nasjonale og internasjonale samarbeid/nettverk: Instituttgruppe for psykiatri, Universitetet i Oslo; Seksjon for selvmordsforskning, og forebygging, Universitetet i Oslo; Regionalt ressurscenter - vold, traumer og selvmordsforebygging, Universitetet i Oslo; Forskningsutvalget ved Institutt for psykoterapi; Regionsenter for barn og ungdoms psykiske helse, Region øst og sør; Ullevål Universitetssykehus, Geriatrik avdeling; Sunnaas sykehus; Institute of Psychiatry, Kings College of London; Baylor College of Medicine, Texas; Music Therapy in Oncology, Aalborg Universitet.

Rehabilitering/habilitering

Rehabilitering betegner målrettede prosesser der flere aktører samarbeider om å støtte funksjonshemmedes egne bestrebelser på å oppnå best mulig funksjons- og mestringsevne, selvstendighet og samfunnsdeltakelse.

Norsk politikk på feltet er i tråd med hvordan Verdens helseorganisasjon vektlegger samspillet mellom medisin og sosial organisering i rehabiliteringsfeltet. Gjennom begrepene *body functions* og *participation* forstås funksjonshemming som kroppslig og sosial på samme tid. Det er dermed sentralt å frembringe kunnskap både om hvilke tiltak som virker og hvordan rehabiliteringsprosessen blir sosialt erfart. Samtidig er det slik at funksjonshemmede aktivister har utfordret dominansen til den medisinske modellen mens den medisinske rehabiliteringsvirksomheten tenderer til å ignorere den sosiale vendingen i rehabiliteringsforståelsen. Dette spenningsfeltet er en erkjent problemsituasjon hos både myndighetene og i funksjonshemmedes organisasjoner og dermed et sentralt anliggende for HOVs forskning. Til sammen gir situasjonen på feltet behov for både virkemiddelforskning, sosialforskning og konfliktperspektiver.

Samarbeidet mellom veletablert helsefaglig og samfunnsfaglig kompetanse er et kjennetegn ved rehabiliteringsforskningen i HOV. I etableringsfasen ved HiO har forskningen hatt et helsefaglig tyngdepunkt, men gjennom nyrekruttering av samfunnsvitenskapelig kompetanse og opprettelsen av HOV er samfunnssiden betydelig styrket. Dette har vært en aktiv prioritering i tråd med den sosiale vendingen i rehabiliteringsfeltet som også finner sted internasjonalt.

"Rehabilitering som konflikt" er det tyngste prosjektet under HOV på rehabiliteringsfeltet. Det startet høsten 2006. Prosjektet fokuserer på rehabilitering i den organiserte virksomheten knyttet til forbedring av situasjonen til mennesker med funksjonshemming. Med grunnlag i igangværende forskningssamarbeid ved HiO gjennomføres to delstudier. Den ene ser på forholdet mellom evidensbaserte tiltak, faglig skjønn, og brukerstyring. Her undersøkes på hvilken måte disse målene i rehabiliteringspraksis er i konflikt med hverandre. Den andre

delstudien reiser spørsmål om hvilke konflikter det er mellom den medisinske og den sosiale modellen av funksjonshemming i norsk brukerorganisering. Prosjektets metodiske opplegg er kvalitativt med vekt på intervjuer og dokumentmateriale. Prosjektet samler deltakelse fra alle tre avdelinger i HOV.

I tillegg til konfliktstudien er det ytterligere fire doktorgradsprosjekter i gang på rehabiliteringsområdet. To av disse har rehabilitering av slagpasienter som hovedfokus. Det tredje prosjektet vektlegger problemstillinger knyttet til funksjonshemmede barn og forholdet til både familie og hjelpeapparat. Det fjerde prosjektet er en studie av universell utforming som planleggingspolitisk prinsipp.

Rehabiliteringsforskningen i HOV er også tilknyttet mastergraden i rehabilitering som er under etablering. Denne har henholdsvis barn og eldre som fordypningsområde. I staben som skal jobbe med mastergraden er det i gang flere forskerledede prosjekter både på feltet habilitering og på feltet aldring og rehabilitering. I samarbeid med nasjonale og internasjonale nettverk arbeides det med å utvikle ytterligere prosjekter.

I tråd med storbysatsningen til HiO og de to andre avdelingsovergripende forskningsprogrammene er den flerkulturelle tematikken et viktig område for videreutvikling av rehabiliteringsforskningen i HOV.

Ressurser: HiO finansiert FoU-tid, samt finansiering fra Forskningsrådet.

Kompetanse: En professor, tre førsteamanuenser, en førstelektor og to høyskolektor/lærere, og fire stipendiater.

Nasjonalt og internasjonalt samarbeid og nettverk: Høgskolen i Bodø, SINTEF Helse, Norsk institutt for oppvekst, velferd og aldring, "Nordic Network of Disability Research", "European Network on Actions of Ageing and Physical Activities", "Ageing and disability – a new crossing between physical activity, social inclusion and life-long well-being", "Nurses of Christian Fellowship".

Smerte og lidelse

Dette forskningsområdet fokuserer på smerte og fenomener knyttet til lidelse som menneskelig erfaring. Smerte og lidelse representerer to dimensjoner som er relevant for pasienten/klienten. Det er videre en sammenheng mellom smerte og det å være menneske som lider i mer eksistensiell betydning. Det ligger i dette forskningsområdet muligheter for å utvikle denne sammenheng mellom fenomenene smerte og lidelse.

En ofte sitert definisjon av smerte lyder: "smerte er en ubehagelig sanselig og emosjonell opplevelse assosiert med aktuell eller potensiell vevsskade, eller beskrevet som slik skade". Denne definisjonen legger vekt på at smerte også inneholder en emosjonell komponent, og at smerte kan oppleves selv om det ikke er vevsskade til stede. En stor utfordring i all smertebehandling er at smerte er et subjektivt fenomen og at samme smertestimuli kan oppleves helt ulikt fra menneske til menneske.

Forskning på lidelse innebærer å utvikle kunnskap om hva lidelse er, både generelt og ved forskjellige sykdoms- og helsetilstander, og i ulike kliniske felt. Programmets fokus på omsorg vil være sentralt ut fra et lindringsperspektiv, da omsorgens hensikt er å lindre lidelse og å bevare og fremme liv og helse. Det er viktig å utforske pasienterfaringer i møte med lidelse og hvordan omsorg kan bidra til å lindre pasientens/klientens lidelse ut fra ulike

profesjoners perspektiv. Denne forskningen bevarer og fremmer et humanistisk grunnlag for helse- og sosialvesenet, og legitimerer også kunnskapens samfunnsmessige betydning.

Ulike smertetilstander er et stort problem for mange i dag. Smerte er forholdsvis utbredt i den alminnelige befolkningen så vel som i ulike pasientpopulasjoner. Eksempelvis rapporterer hver tredje til hver fjerde person i den norske befolkningen å ha kroniske smerter. Når det gjelder kreftpasienter viser ulike studier at mellom 50-90 % har smerter avhengig av hvor langt framskreden sykdom de har. Smerte er også et stort problem for de som har gjennomgått et kirurgisk inngrep.

Etter hvert som forskningen dokumenterer at så mange mennesker opplever å ha smerter har det også blitt økende oppmerksomhet på dette hos de politiske myndigheter. Smerte og lidelse er et forskningsområde som innebærer et betydelig potensial for videre ekstern finansiering. Som en del av HOV er det planer om fortsette denne forskningen slik at vi kan bli ett av de ledende miljøer i smerteforskning i Norge. Det er planer om å søke ekstern finansiering, og å utvikle større prosjekt med ulike problemstillinger hvor forskere og doktorgradsstudenter fra ulike avdelinger med ulikt faglig ståsted kan delta.

Forskning på smerte og smertelindring er et felt som kun blir vellykket dersom den er flerfaglig, og det er også andre avdelinger ved HiO som driver med smerteforskning. Det er eksempelvis et samarbeid med avdeling for samfunnsfag og helsefag om en undersøkelse av langtids sosialhjelpsmottakere. Prosjektet har en uttalt tverrfaglig profil som kombinerer helsefaglig og sosialfaglig innsikt. Basert på dette materialet vil studien "Helse, smerte og livskvalitet blant langtids sosialhjelpsmottakere" ta for seg omfanget og lokalisering av smerte, og hvordan smerte henger sammen med ulike helse- og livskvalitetsmål i denne populasjonen av sosialhjelpsmottakere. Det er søkt om ekstern finansiering for å finansiere denne analysen.

I de senere år har det vært et økende fokus på smerte i et flerkulturelt perspektiv. Tidligere forskning dokumenterer at smerte oppleves og beskrives ulikt med hensyn til kulturbakgrunn. Dette understreker behovet for at mennesker med ulik kulturell bakgrunn også inkluderes i studier om smerte og lidelse og at det fremskaffes kunnskap om deres opplevelse av smerte og behov for hjelp både fra helse- og sosialvesenet. Det planlegges å søke midler om er prosjekt som belyser smerte og ulik kulturbakgrunn i løpet av dette året.

Ansatte ved SU arbeider i dag med et stort prosjekt "Smerte, smertelindring og livskvalitet". Dette er en miljøsatsning finansiert av Forskningsrådet for å bygge opp smerteforskningen ved avdelingen. Forskningen rommer både voksne, barn og eldre. Denne satsningen har for alvor satt fart i smerteforskningen, og vi har i dag fem prosjekter knyttet til kreftsmarter, to innen postoperativ smerte, og åtte som omhandler kronisk smerte. Det er et stort behov for videre forskning på dette feltet, og det er også behov for at den forskningen som allerede finnes gjøres tilgjengelig for praksis. Et mål er derfor å styrke forskning med vekt på intervensjonsstudier hvor den allerede eksisterende kunnskap settes i system og anvendes slik at den kan komme pasientene til gode. Vi har i dag en mastergradsutdanning i forhold til akutt og kritisk syke. Denne utdanningen har en egen modul på smerte, og lidelse vektlegges også i programmet.

Temaer innen forskning vedrørende lidelse kan være ensomhet, krenkelse, verdighet, våking, håp/håpløshet, mening/meningsløshet. Dette innebærer for eksempel forskning om hva som bidrar til krenkelse og fremmer menneskets verdighet i møte med pasient/klient i ulike

kliniske felt / sosiale arenaer. Avdelingsovergripende forskning vedrørende denne tematikken gir større tyngde og bredde i utviklingen av dette kunnskapsfeltet. Dette øker også den samfunnsmessige nytteverdi.

Ressurser: Forskningen er finansiert av HiO, Stiftelsen for helse og rehabilitering, og Forskningsrådet.

Kompetanse: To professorer, tre førsteamanuenser, en høgskolelektor, og syv dr.gradsstipendiater som delvis deltar i HOV.

Nasjonalt og internasjonalt samarbeid og nettverk: HOVs smerteforskning har nært samarbeid med smerteforskere ved University of California, San Francisco, og det knyttes nå kontakter med sentrale forskere i Canada, Nederland og England. Det er også et aktivt samarbeid med ulike helseforetak i Norge, Aker Universitetssykehus, Avdeling for Atferdsfag, Universitetet i Oslo, og Universitetene i Oslo og Bergen,

Barn, familie og hverdagsliv

Barn, familie og hverdagsliv rommer et bredt spekter av forskningsinteresser. Den samfunnsmessige konteksten er preget av sosiale og kulturelle endringer.

Forskningsinteressen rettes mot de forståelser og praksisformer som preger dette feltet. Slik kunnskap er en nødvendig forutsetning for adekvat profesjonell praksis: Hva slags hverdagsliv lever kvinner og menn, barn og gamle, norsk-pakistanere og nordlendinger, lesbiske, funksjonshemmede, kreftpasienter og professorer? Det er de hverdagslige gjøremål, relasjoner, tilhørigheter og opplevelser som kjeder seg sammen til et liv, og det er overfor slike liv profesjonene under paraplyen Helse, omsorg, velferd skal yte støtte, hjelp eller service.

Innen forskergruppa *Barn, familie og hverdagsliv* arbeides det nå frem en prosjektsøknad for å finansiere prosjektet *Profesjonsutøvelse og barns deltakelse*. Dette samarbeidsprosjektet, som bygger videre på tidligere prosjekter ved de tre avdelingene, vil en periode fremover fungere som et lokomotivprosjekt innen feltet. Formålet med prosjektet er å utvikle kunnskap om barns deltakelse i ulike former for profesjonell virksomhet, og å undersøke om nye arbeidsformer bedre kan ivareta barns deltakelse. En rekke studier de siste åra har konkludert med at barn som har behov for profesjonell oppfølging i liten grad trekkes aktivt inn i utforming av tiltak som angår dem. Dette gjelder blant annet i profesjonell virksomhet innen habilitering og barnevern.

Forståelsen av barn som aktive deltakere i eget liv har gradvis vokst fram innen mange faglige disipliner. Den er også nedfelt i lovverk og internasjonale konvensjoner der barns posisjon som rettssubjekt er styrket. For å forstå og tilrettelegge for barns liv, utvikling og læring, må man utforske det brede spekteret av relasjoner, aktiviteter og forståelsesformer barnet tar del i gjennom oppveksten. Begrepet *sosial deltakelse* omfatter barnets kontinuerlige samspill med andre mennesker i sosialt organisert og kulturelt fortolket virksomhet. Barnets *hverdagsliv* rommer de former for sosial deltakelse som barnet og dets samspillspartnere opplever gjennom barnets oppvekst, og som binder sammen den strømmen av erfaringer som utgjør barnets utviklingsmuligheter.

Den overordnede problemstillingen for det prosjektet det søkes midler til er: Hvordan kan profesjonell praksis med barn formes på måter som styrker barnets muligheter til å være en aktiv sosial deltaker i sitt hverdagsliv? Denne problemstillingen kan spesifiseres i fire

forskningsspørsmål: Det første er hva slags forståelse av barn, barndom og utvikling som preger dagens profesjonelle praksis. Det andre spørsmålet er hvordan profesjonsutøvere kan samarbeide med barnet på måter som gjør barnet til aktiv deltaker i de profesjonelle prosessene, og samtidig bidra til barnets sosiale deltakelse i dagliglivets relasjoner og aktiviteter. Et tredje spørsmål er hvilke konflikter som kan oppstå i forholdet mellom den profesjonelles utøvelse av skjønn, foreldremyndighet og barns rett til medbestemmelse. Det siste forskningsspørsmålet omhandler hvilke forhold som hemmer og fremmer slike endringer i profesjonell praksis. Prosjektet rommer tre delprosjekter: et dreier seg om deltakelse for barn i habilitering, et om deltakelse for ungdom i habilitering, mens det tredje handler om deltakelse for barn i barnevernet. To tverrfaglige forskergrupper fra Avdeling for helsefag, Avdeling for sykepleierutdanning og Avdeling for samfunnsfag tar hånd om habiliteringsprosjektene, mens en tverrfaglig forskergruppe fra Avdeling for samfunnsfag står for det siste delprosjektet.

Prosjektets hovedinnsats vil rettes mot storbybarn, men også barn fra andre typer oppvekstmiljøer vil være inkludert. Dette er en analytisk styrke ved prosjektet siden det gir muligheter for å utforske ulike oppvekstmiljøers betydning for barns sosiale deltakelse og for de profesjonelle praksisformene som utvikles. Samtlige delprosjekter vil omfatte både jenter og gutter, barn i ulik alder og med variert sosial og kulturell bakgrunn. Det er et mål at utvalgene skal gjenspeile vår tids former for kulturell kompleksitet. Betydning av alder, kjønn og kulturell bakgrunn vil utgjøre sentrale analytiske perspektiver i samtlige delprosjekter. Dette prosjektet vil bidra til å bringe nyere forståelse av barn og barndom mer aktivt inn i den virksomhet som utøves av de profesjoner som utdannes ved de avdelinger som inngår i HOV.

Prosjektgruppa søker nå midler via Strategisk høgskoleprogram til prosjektet "Profesjonsutøvelse og barns deltakelse". Gruppa har fått såkornmidler fra HOV til utvikling av prosjektet. Prosjektgruppa planlegger også eventuelt å søke finansiering gjennom Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet i tillegg til FoU-andel i stilling.

Ressurser: Pågående prosjekter omfatter til sammen en og en halv stilling finansiert ved FoU-andel i stilling, og 20 prosent finansiert gjennom Oslo kommune. Prosjektsøknaden vil omfatte i alt cirka tre og et halvt forskerårsverk, to doktorgradsstipendier og et masterstipend. Egenfinansiering omfatter cirka to forskerårsverk gjennom FoU-andel i stilling, og et doktorgradsstipend som foreslås finansiert av Høgskolen i Oslo. Kompetanse: Av forskergruppa Barn, familie og hverdagsliv har tre professorkompetanse, seks har kompetanse som førsteamanuensis, en har førstelektorkompetanse, og seks har kompetanse som høgskolelektorer. Seks personer har dr.grad.

Nasjonalt og internasjonalt samarbeid/nettverk: Sykehuset Buskerud, Beitostølen Helsesportsenter, University Medical Center i Utrecht, Nordisk nettverk for forskning i barns liv, forskningsnettverket Sundhed, Menneske og Kultur, og forskningsnettverket: European Participation Network med deltakere fra ni europeiske land som nå søker EU-midler. I tilknytning til prosjektet opprettes det en intensjonsavtale med Barne- og ungdomspsykiatrien i Helse Øst og Sør. Det opprettes en samarbeidsavtale med Oslo kommune.

Livskvalitet

Livskvalitet har å gjøre med enkeltmenneskers oppfatning av sin stilling i livet innenfor de kultur- og verdisystemer de lever i, i forhold til sine mål og forventninger, hvordan de ønsker livet skal være, og hva de er opptatt av. Spørsmål knyttet til livskvalitet er viktige å reise når vi skal bidra til bedre forståelse av aldring og styrke kunnskapsgrunnlaget for god helse- og

sosialpolitikk. At folk skal oppleve å ha det godt, at livskvaliteten er høyest mulig, er i mange sammenhenger formålet med både lokale og mer generelle sosial- og helsepolitiske tiltak. For å kunne utvikle tilfredsstillende tiltak for mennsker både på lokalt og policy-nivå er det viktig å ha kunnskap om hva de mener gir dem livskvalitet. Livskvalitetsbegrepet retter oppmerksomheten mot brukerperspektivet og enkeltmenneskets oppfatning av sin situasjon. Det kan knyttes til de fysiske, psykologiske, sosiale og eksistensielle sider ved livet. Livskvalitetsbegrepet er et alternativ, eller et supplement til mer ”objektiverte” forståelsesmåter. Begrepet tilbyr et alternativ til økonomiske begrep som økonomisk vekst og materiell velstand. I samfunn der de aller fleste har tilfredsstilt sine materielle behov, blir livskvaliteten viktig. I sosialtjenesten innebærer dette at tiltak i denne sektoren også må vurderes i lys av deres effekt på livskvalitet – ikke bare arbeid og inntekt. I helsetjenesten er det et supplement til biomedisinske modellens fokus på objektiv målbar sykdom (”disease”). Livskvalitetstilnærmingen gir et bilde av hvordan intervensjoner påvirker brukernes emosjonelle og sosiale velbefinnende i betydning av brukerperspektiv og subjektive sidene av behandlingsutbyttet.

Flere og flere brukere har behov for symptomlindring, omlegging av livsstil, tilpassing av livssituasjon pga av sosiale tilstander, kronisk sykdom, redusert funksjonsnivå og behov for omsorg/støtte ved sorg og tapsreaksjoner. Helse- og sosialfaglige forskning kan bidra til å utvikle kunnskap om disse fenomenene og hvordan en best kan imøtekomme brukere/ klienter/ pasienter behov.

Forskning på livskvalitet i HOV knyttes til både ulike typer intervensjoner i ulike kontekster, ulike aldersgrupper, ulike lidelser og sosiale problemer, sosiale situasjoner, evaluering av instrumenter og bruk av ulike metoder (kvalitative og kvantitative) for å måle livskvalitet. Et sentralt siktemål er å få vurdert hvilke forhold som har størst betydning for ulike gruppers livskvalitet. Livskvalitetsforskningen ved HOV har et stort tverrfaglig og avdelingsovergripende potensial. Det er stor grad av overlapping mellom kunnskapsbehov og kunnskapsutvikling mellom de forskjellige helse- og sosialfaglige profesjonene (inkludert medisin) innenfor de enkelte fagområdene. I både helse- og sosialfag handler det om forhold knyttet til mestring, selvilde, selvtilit; tro på egne ressurser og evner, personlighet, sosialt nettverk, sosial støtte., aktivitet og deltagelse

HOVs forskning på livskvalitet i helse- og sosialtjenesten vil bidra med kunnskap om hvordan ulike sykdommer og sosiale tilstander kan virke inn på individer som er rammet, identifisere sårbare grupper og risikofaktorer for dårlig livskvalitet, og være et redskap for å måle effekten av ulike tiltak. Livskvalitetsforskningen i HOV kan ha et helsefremmende aspekt knyttet til ulike aldersgrupper, kulturell erfaring og livssituasjon. HOVs forskning har også et metaperspektiv ved at den også inkluderer psykometriske vurderinger av livskvalitetsbegrepet og validering av instrumenter som måler livskvalitet.

Det er konkrete forskningsplaner knyttet til livskvalitet blant sosialhjelpsmottakere. En søknad om finansiering er til behandling i Sosial og helsedirektoratet. Videre vil det våren 2007 vil det bli søkt om midler fra Helse og rehabilitering, Forskningsrådet og helseforetakene knyttet til to fremtidige doktorgradsprosjekter der aldring og livskvalitet står sentralt, samt et prosjekt med foreløpig arbeidstitel ”Livskvalitet og mestring hos barn med medfødte muskelsykdommer”.

Ressurser: Egen FoU tid, samt finansiering fra Helse og rehabilitering, Fond til etter- og videreutdanning av Fysioterapeuter, Forskningsrådet og Stiftelsen for helse og rehabilitering.

Kompetanse: Fire førsteamanuenser/førstelektorer, samt fem stipendiater som helt eller delvis driver forskning som er relevant for HOV på dette feltet..

Nasjonalt og internasjonalt samarbeid: HOV har flere nasjonale samarbeidspartnere innenfor livskvalitetsforskning; Universitetet i Oslo, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, Den Norske Kreftforening, flere sykehus i Helse Øst, Helse Midt-Norge, og Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Avdelinger i HOV deltar i "KIDSCREEN" som er et europeisk livskvalitetsprosjekt. Dette er et samarbeid mellom 14 europeiske land i forlengelse av EU's 5. rammeprogram. Her i Norge er dette et samarbeidsprosjekt mellom Høgskolen i Oslo og Universitetet i Bergen. I tillegg er livskvalitet et viktig tema i forskersamarbeid som foregår mellom forskere i EU-nettverksgruppene: Prevention of Falls Network Europe (PROFANE) og European Network for Action on Ageing and Physical Activity (EUNAAPA). HOV har samarbeid med livskvalitetsforskere ved Universitetene i Odense, Uppsala, Stockholm, Lund og Tampere.

Velferdsforskning

Velferdsforskningen retter søkelyset mot samspillet mellom velferdsordninger og sosiale institusjoner, og hvordan disse influerer på ulike sosiale gruppers livssjanser over tid. I fokus står betingelser for en mer treffsikker og bedre tjenesteyting. HOVs velferdsforskning søker i stor grad å være handlingsorientert og "policyrelevant", og er flerfagig, komparativ og internasjonal.

HiOs velferdspolitiske forskning har lenge hatt et "nedenfra" perspektiv. I Gruppe for inkluderende velferd (GIV) lokalisert ved Avdeling for samfunnsfag er dette videreført med spesielt fokus på sosialhjelpsmottakere, deres velferd, levekår og livssjanser. Den politiske oppmerksomheten på materielle levekårsproblemer, som inntektsfattigdom, er supplert med bekymring for andre problemer som sosial deltakelse, sosial eksklusjon og livskvalitet, og hvilken rolle helse spiller i slike sammenhenger. HOVs flerfaglige velferdspolitiske forskning tar sikte på å videreutvikle slike problemstillinger. Sentralt står flerfaglige tilnærminger til "sosialhjelpsdynamikk", dvs. hvordan en kombinasjon av helse- og sosialfaglige perspektiver kan bidra til å kaste lys over hvordan det går med mottakere av sosialhjelp over tid. Dette dynamiske perspektivet, som systematisk trekker inn tid og varighet i ulike sosiale posisjoner, bygger på den innsikt at å være mottaker av sosialhjelp- eller inneha en hvilken som helst annen sosial status/posisjon – ofte ikke er av permanent karakter, snarere tvert imot. Kunnskapssamfunnet er kjennetegnet av raske endringer og flyktighet, også av individers sosiale statuser. Dette innebærer at sosiale statuser, som for eksempel å motta sosialhjelp, ofte er kortvarige og "går over". Dette er innsikter som denne forskningen har frambrakt, og som blir videreutviklet i HOV. I kunnskapssamfunnet vil øyeblikksbilder som tverrsnittsstudier tilbyr, gi en begrenset og ofte fortegnet framstilling av sosiale problemer. I samfunn i endring trenger en longitudinelle studier for å fange den sosiale dynamikken, dvs. varighet i en tilstand og overgang til andre tilstander, og for å identifisere de faktorer som påvirker denne dynamikken. Denne forskningen gjør derfor bruk av longitudinelle data som gjør det mulig å følge de samme menneskene over tid.

Velferds- og sosialpolitikk i kunnskapssamfunnet søker å tilrettelegge for og anspore til deltakelse i arbeidsmarkedet og til sosial inklusjon og deltakelse på andre arenaer i samfunnet. Industrisamfunnets programmer for inntektssikring er supplert med en politikk som søker å legge til rette for deltakelse i arbeids- og samfunnsliv. Derfor blir det viktig å undersøke i hvilken grad tilretteleggende programmer, som kommunale aktiveringstiltak og statlige arbeidsmarkedstiltak, faktisk virker etter hensikten. Slike tiltak rettes i økende grad mot

vanskeligstilte grupper, som sosialhjelpsmottakere og fattige, som står langt fra arbeidsmarkedet. Dette gjør det mer usikkert om tiltakene gir de ønskede virkninger og forsterker behovet for solid forskningsbasert kunnskap om så vel prosess som resultat. Ikke bare blir det sentralt å måle om tiltakene bidrar til selvforsørgelse gjennom arbeid og inntekt, men også hvorvidt de bidrar til sosial inklusjon og deltakelse, og bedre livskvalitet og helse. Slike arbeidsrettede tiltak har søkt å kompensere for marginaliserte gruppers mangel på ressurser som er påkrevd i et moderne arbeidsmarked så som yrkesferdigheter, utdanning, og selvtillit. I liten grad har de rettet seg mot sosiale ressurser som tillit og sosiale nettverk (sosial kapital) som er påvist å være en viktig betingelse for arbeid og økonomisk framgang. HOVs forskning vil søke å fylle dette tomrommet dels ved å undersøke i hvilken grad marginaliserte grupper mangler sosial kapital, og dels ved å gjennomføre sosiale eksperimenter der bygging av sosial kapital inngår som et kjerneelement i tiltak for å bedre deres livssituasjon.

Tverrfagligheten – og spesielt samspillet mellom helse- og sosiale problemer i marginaliserte grupper ivaretas dels gjennom internt samarbeid mellom Avdeling for samfunnsfag/GIV, Avdeling for sykepleieutdanning og Avdeling for helsefag, og dels gjennom internasjonale nettverk som allerede er etablert og som er i støpeskjeen.

Velferdsforskningen i HOV samarbeider med masterprogrammet i sosialt arbeid, masterprogrammet i International Social Welfare and Health Policy, og bachelorprogrammet i Velferdssag, alle lokalisert ved Avdeling for samfunnsfag.

Ressurser: HiO finansiering av egen FoU-tid, samt finansiering fra Forskningsrådet og Sosial- og helsedirektoratet.

Kompetanse: Fire professorer, tre førsteamanuenser, to forskerstillinger, samt tre doktorgradsstipendiater.

Nasjonal og internasjonalt samarbeid/nettverk: Senter for studier av fattigdom, minstesikring og sosial integrasjon (Fami), Internasjonalt "Advisory Board" knyttet til den randomiserte studien av arbeidsrettede tiltak overfor sosialhjelpsmottakere, deltakelse i Nordic Center of Excellence, søknad til EUs 7. rammeprogram planlegges.

Profesjonell handlingskompetanse

Profesjonell handlingskompetanse innen helse- og sosialsektoren innebærer både yrkesspesifikk kompetanse, samhandlingskompetanse, kompetanse til å handle innenfor de tjenestestrukturene som er etablerte og samtidig å kunne påvirke strukturer og samhandlingsmønstre. Samhandlingskompetanse innebærer generell relasjonskompetanse, som er en fellesnevner for alle helse- og sosialfag. I tillegg kommer tilstrekkelig kunnskap om ulike yrkesgruppers kompetanseområder til å kunne bygge fellesskap der ulike spesialister utgjør et samlet og helhetlig tjenestetilbud på tvers av etater og profesjoner. For profesjonene innen helse- og sosialsektoren innebærer en felles forståelsesramme for arbeid innen et felles yrkesfelt, mot felles mål og med felles problemområder og pasient, klient eller brukergrupper. Profesjonell handlingskompetanse innebærer en evne til å praktisere i spenningsfeltet mellom idealer og realiteter i yrkesutøvelsen. Profesjonell handlingskompetanse betyr handling i en konkret sammenheng, der handlingen er preget av kvalitet, bygger på dokumentert kunnskap og erfaring som hele tiden er oppdatert. Profesjonell handling skjer ut fra etiske normer og verdier, med kontinuerlig refleksjon over eget og felles arbeid innenfor gitte rammer og med evne til å påvirke og fornye rutiner og prosedyrer.

Kompleksiteten i helse- og sosialsektoren gir også store variasjoner i fokusområder for forskning, fra studier på biomedisinsk mikronivå, til studier av tjenestestrukturer og organisasjonsutfordringer på makronivå, fra behandlingseffekter til samspillsstudier, både mellom tjenesteyter og tjenestemottaker og profesjonsutøvere i mellom. Sentrale trekk ved helse- og sosialtjenestetilbudet i dag er tverrfaglighet og brukervedvirkning. Med en sterkere vektlegging på kommunehelsetjeneste, økt fokus på rehabilitering og forebyggende arbeid, og med demografiske endringer med så vel en økning i antallet eldre som etnisk mangfold, blir behovet for tverrprofesjonelt samarbeid og sammenheng i tjenestetilbudet viktig. En viktig trend som gjelder samtlige profesjoner i helse- og sosialsektoren er fokuset på brukervedvirkning når helse- og sosialhjelp skal ytes. En annen sentral trend er betoningen av å basere yrkesutøvelsen på evidensbasert kunnskap om hva som er god, eller beste praksis. Samtidig skal praktikerne utøve profesjonelt skjønn. I skjæringsflatene mellom disse tre hensynene vil det lett oppstå spenninger. Hvordan de forenes i konkret praksis er en viktig problemstilling i HOV. Profesjonsutøvere utsettes videre for et dobbelt press, de skal ikke bare være handlingskompetente i forhold til gjeldende praksis, men forventes også kontinuerlig å utvikle praksis i tråd med faglige nyvinninger, strukturendringer, og ikke minst nye samarbeidsformer. Veksten i flerprofesjonelle arbeidsfellesskap tilsier at evnen til profesjonell samhandling, dvs. fler- og tverrprofesjonell samhandlingskompetanse, blir stadig viktigere. Å utvikle kunnskap om forutsetninger for samhandling og hvordan slik kompetanse bygges opp er viktig for å kunne videreutvikle et sammenhengende helsetjenestetilbud, som er et politisk mål i dag. Kunnskapsutvikling innen eget felt er en integrert del av handlingskompetansen hos profesjonelle yrkesutøvere.

HOVs forskning på dette feltet har som ett utgangspunkt at helse- og sosialsektoren er sammensatt og i kontinuerlig utvikling og at tverrprofesjonelt samarbeid er en forutsetning for kvalitet i helsetjenestetilbudene. Å utvikle forskning om strukturer og rammer som fremmer slikt samarbeid, om forutsetninger for samarbeid, om studiemodeller som utvikler samarbeidskompetanse og om forholdet mellom samarbeidskvalifisering og reell samarbeidskompetanse i yrkesfeltet er derfor sentralt i HOV. HOVs forskning på dette feltet retter seg også mot utprøving og evaluering av nye metoder i profesjonell praksis. Her er siktemålet å bygge bro mellom teori og praksisfelt, og å utvikle kunnskap i et faglig og tverrfaglig fellesskap. HOVs forskning på profesjonell handlingskompetanse er ikke bare empirisk og praktisk orientert. Dette er et forskningsfelt som trenger utvikling av teorier og et begrepsapparat, som er utviklet *i og for* det praktiske og/eller kliniske feltet. Profesjonsutøvere trenger teorier og et begrepsapparat som stadig høyner nivået i arbeidet med brukerne, samtidig som de bidrar til å øke tverrfaglig samhandling og tar høyde for en økende internasjonalisering. HOVs forskning på profesjonell handlingskompetanse vil derfor også fokusere på utvikling av grunnlagstenkning spesielt beregnet på helse- og sosialfaglige profesjonsutdanninger ved HiO.

Utdanning legger grunnlaget for utvikling av profesjonell handlings- og samhandlingskompetanse. Studentene skal utvikle en kritisk og analytisk holdning til fag og yrkesutøvelse, evne til å lære i faglige fellesskap og til å arbeide på lag i fellesskap med andre yrkesgrupper. Hvordan utdanningene legger til rette for å bygge opp denne type kompetanse er et viktig fokus for forskning og utvikling, som faller inn under HOVs interessefelt.

HOVs forskning åpner for å utforske ulike former for profesjonell handlingskompetanse, så som generell profesjonell handling og samhandling, samhandling mellom profesjonsutøver og brukere, og profesjonsutøvere i mellom. I en storbykontekst, som Oslo er, med 18 % av befolkningen med fremmedkulturell bakgrunn, vil helse og sosialtjenestene ha spesielle

utfordringer. Kunnskap om de spesielle krav som stilles for å møte denne delen av befolkningen med adekvate tilbud er derfor av stor viktighet. Dette vil også prege forskningsfeltet HOV forvalter.

I dag er det to interne nettverk som er aktive innenfor forskningstemaet profesjonell handlingskompetanse: "Peer Learning" nettverket og Nettverk for tverrprofesjonell utdanning og tverrprofesjonelt samarbeid. Begge har mottatt såkornmidler fra HOV.

Ressurser: HiO-finansiert FoU tid, samt HiO-stipend.

Kompetanse: En professor, fem førsteamanuenser, åtte høyskolelektorer, et førstelektorstipend, en doktorgradstipendiat.

Nasjonalt og internasjonalt samarbeid/nettverk: Fire andre høyskoler i Norge, Network for Interprofessional Education in the Nordic Countries (NIPNET); InterEd, Karolinska Institutet og Linköping universitet, Sverige, East Anglia University, England.

4. Programmets virkemidler

For å nå målsettingene i programmet vil HOV nytte følgende virkemidler:

Påtvers-konferanse

Denne konferansen har vært arrangert tre ganger, og er et nyttig og populært tiltak for alle FOU-ansatte i alle avdelingene som har ønsket å samarbeide på tvers av avdelinger og fag. Hensikten har vært å gjøre FoU-ansatte kjent med hverandres forskningsinteresser og på det grunnlag utvikle ny forskning. Dette har ført til etableringen av flere tverrfaglige og avdelingsovergripende grupper som samarbeider om å utvikle nye prosjekter med sikte på ekstern finansiering. Arrangementet er et sentralt møtepunkt for de FoU ansatte ved alle tre avdelingene og er som sådan et viktig forum for forskningsleder. Det er planer om å utvikle dette til også å bli et faglig forum for diskusjon av tverrfaglig forskning.

Såkornmidler

Såkornmidler, som har vært fordelt i to år, har satt i gang omfattende faglig aktivitet på tvers av avdelingene. En rekke tverrfaglige grupper er etablert som har møter, seminarer og workshops som er muliggjort av disse midlene. Hovedformålet er å utvikle prosjektideer til konkrete søknader som i sin tur skal sikre ekstern finansiering av forskningsprosjekter. Tilbakemeldinger fra de FoU-ansatte viser at denne typen insentiver, "gulrøtter", er av avgjørende betydning for å få FoU-ansatte til å samarbeide på tvers, for å utvikle felles forskningsprosjekter, og for å øke innslaget av ekstern finansiering av forskningen ved HiO. Siden HOV skal legge til rette for samarbeid og nettverksbygging nasjonalt og internasjonalt, vil søknader til såkornmidler som har en internasjonal komponent ha et fortrinn i forhold til andre søknader. Likeledes vil HOV prioritere støtte til miljøer som ønsker å bygge nettverk for å søke EUs 7. rammeprogram, og støtte til søknader om bilateralt samarbeid som tar sikte på å søke EU-midler eller andre midler fra andre eksterne organer på lengre sikt.

Vikarstipend

Hensikten med å vikarstipend er å kjøpe FoU-ansatte fri til å utføre forskning på høyt prioriterte områder i HOV.

Storbyprogrammet

Samarbeidet mellom programmene HOV, TDM og KLOK har resultert i opprettelsen av *storbyprogrammet*. Initiativet har samlet bred støtte i HiOs ledelse. Initiativet er dels et svar på et lenge erklært mål om å sette søkelyset på storbyen i HiOs forskning, og springer dels ut av et ønske om å utnytte de tre forskningsledernes samlede faglige bakgrunn, som er henholdsvis helse- og levekårsforskning, bærekraftige byer og kultur- og byforskning. En slik samlet satsing, som først og fremst skal være faglig relevant, har også andre fordeler. Stipendiatene får tilhørighet i et fagmiljø. De kan i større grad erfare at samarbeid og ulikhet i perspektiver virker både dannende og styrkende for eget fagfelt, ikke minst gjennom felles seminarer, med fagpersoner både fra avdelingene og fra omverdenen. De kan også få rammer til å gjennomføre eget prosjekt innenfor den tidsrammen som er satt for et stipend. De tre programmene vil i samarbeid utarbeide et eget program for denne perioden.

Professor II

I løpet av 2007 er planen å ansette en professor II i HOV som får til oppgave å løfte fram og utvikle tverrfaglige perspektiver i HOVs forskning. De to andre programmene har allerede tatt tilsvarende initiativ. På sikt er målet at stillingen skal bli selvfinansierende gjennom vitenskapelig produksjon i tellende publikasjonskanaler.

Statistikker

Avdelingene har uttrykt behov for å ha muligheten til å konsultere en person med høy statistisk ekspertise. I samarbeid, og i samfinansiering med avdelingene, er det en ambisjon å rekruttere en statistiker i løpet av 2007.

Faglige fellestiltak

HOV vil ta initiativet til møter, kurs, forelesninger, seminarer og workshops for forskere knyttet til programmet. Slike tilbud vil variere fra kurs i å skrive vitenskapelige artikler til forelesninger med internasjonalt anerkjente kapasiteter.

Tilrettelegge for å øke tilgangen av eksterne forskningsmidler

HOV vil gi finansiell støtte, og forskningsleder faglig veiledning til forskere i HOV som søker om eksterne midler. HiO har nylig styrket sin FoU-stab med to medarbeidere. De tre som nå arbeider med å betjene forskerne med kontakter, søknader og nettverk har stor kompetanse på feltet. Et mål er at disse kobles inn som del av prosessen med å søke eksterne midler. Dette er spesielt viktig innenfor EUs 7. rammeprogram, og andre europeiske/nordiske forskningsmidler (Se vedlegg om internasjonalt samarbeid).

5. Tids- og finansieringsplan

HOVs program gjelder for fireårsperioden 2007-2010. Prosjektene i HOV har svært forskjellig tidshorisont. Det er derfor ulike tidsplaner for de ulike prosjektene.

Flere prosjekter er allerede sikret ekstern finansiering de nærmeste årene. I tillegg foreligger konkrete planer om ekstern finansiering av ytterligere noen prosjekter (for eksempel Barn, familie, hverdagsliv).

Som nevnt er det et mål å øke prosjekttilgangen gjennom ekstern finansiering. Før nye prosjekter er utviklet, er det imidlertid vanskelig å sette opp et realistisk budsjett over det framtidige omfanget av slik finansiering. Det samme gjelder inntekter som vil komme fra tellende publisering og prosjekttakkvisisjon.

Det foreslås at HiO bidrar med 1 million kroner per år til såkornaktiviteter og andre målrettede formål (påtvers-konferanse, vikarstipend, arrangering av konferanser, mv.) i planperioden for å realisere programmets målsettinger.

Forslag til årlig bevilgning fra HiO

Såkornmidler	350 000
Påtvers-konferanse	100 000
Professor II	150 000
Statistiker	50 000
Vikarmidler til avdelingene	120 000
Utgifter i forbindelse med styremøter	30 000
Storbytilbud til stipendiater	50 000
Andre avdelingsovergripende tilbud	150 000
(gjesteforelesninger, kurs, konferanser mm.)	
Sum =	1000 000

6 Administrative ressurser

For å realisere målsettingene i programmet er det en forutsetning at både avdelingene og HiOs sentrale FoU enhet stiller opp med administrative ressurser. Dette vil gjelde administrative ressurser som er nødvendige for å initiere, utvikle og gjennomføre forskningsprosjekter. Ikke minst vil slike administrative ressurser være en avgjørende forutsetning for vellykket utvikling og gjennomføring av store avdelingsovergripende prosjekter med internasjonal finansiering. Men også i tilknytning til mindre arrangementer og prosjekter vil det være slike behov. Dette gjelder tjenester som ulike former for sekretærhjelp, assistanse i søknadsprosesser, administrative støttefunksjoner i prosjektgjennomføring, og hjelp til faglige arrangementer mm.

Vedlegg I. Programsatsingen ved HiO

Det sentrale målet med de tre forskningsprogrammene HOV, TDM og KLOK er å samordne interne ressurser for å utvikle bærekraftige og konkurransedyktige forskningsmiljøer. HiO vil skjerpe sin profil som forskningsinstitusjon for blant annet å utløse flere eksterne midler fra nasjonale og internasjonale finansieringskilder. Forskningsprogrammene må gi rom for et bredt spekter av relevante og interessante prosjekter, primært på tvers av avdelingene. Prosjektene tar mål av å være av tverrfaglig karakter, og gjerne i samarbeid med eksterne samarbeidspartnere og nettverk. Hvert av programmene ledes av en forskningsleder i professorstilling og et strategisk programstyre med HiO-interne og eksterne medlemmer. Fagutvalg er opprettet for programmene, der avdelingenes FoU-koordinatorer inngår. Utvalget er en ressursgruppe for forskningslederen. Forskningslederen kan også knytte andre personer til utvalget. Forskningsleder rapporterer til rektor og høyskolelederen. Utover programmenes avdelingsovergripende karakter er det også et mål om at forskningsprogrammene skal ha et samarbeid seg i mellom. Enkelte forskningsfelt er felles for mer enn et program. Derfor er det her hensiktsmessig å gi en kort beskrivelse av de to andre programmene.

Kommunikasjon, Læring, Oppvekst og Kultur (KLOK)

KLOK er et bidrag til å samle kunnskap fra fagmiljøer som kan fremme samarbeid og heve kvaliteten på forskningen som foregår innen følgende områder:

- *Profesjoner i møte med kontekster i endring* (storbyen som praksisfelt: kulturell kompleksitet, globalisering og migrasjon, teknologi og institusjoner i endring)
- *Språk, kommunikasjon og etisk praksis*
- *Det estetiske og visuelle feltet, digitale medier og mediert kommunikasjon*
- *Barndom, oppvekstvilkår og nye læringsarenaer*
- *Forskningsskommunikasjon*

Sentrale enheter i programsamarbeidet for KLOK er Avdeling for estetiske fag, Avdeling for journalistikk, bibliotek- og informasjonsfag, Avdeling for lærerutdanning og Senter for flerkulturelt og internasjonalt arbeid, Sefia.

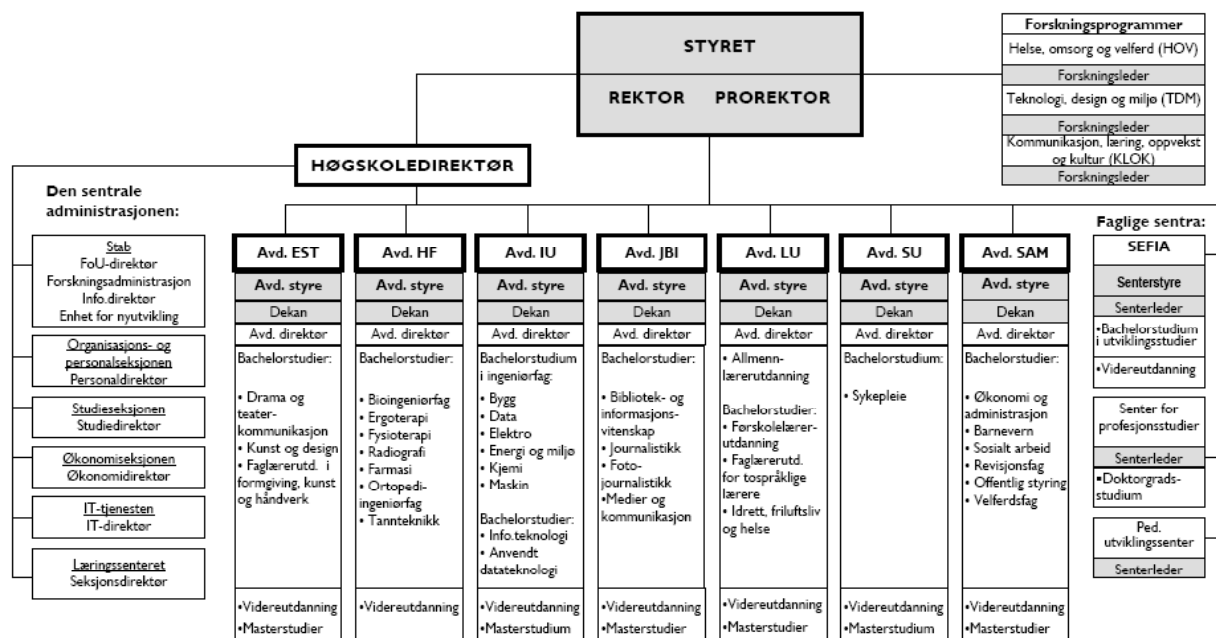
Teknologi, Design, Miljø (TDM)

Et av målene med TDM er å samle kunnskap og synspunkter fra ulike fagmiljøer innen forskningstema knyttet til teknologi, design og miljø. Sentrale enheter i programsamarbeidet for TDM er Avdeling for ingeniørutdanning, Avdeling for estetiske fag, Avdeling for helsefag og Avdeling for lærerutdanning. Målet er å fremme samarbeid og heve kvaliteten på forskningen innenfor følgende områder:

1. *Fysiske omgivelser*: (i) Innemiljø; luft, ventilasjon, varme, energibruk, design (ii) Utemiljø; forurensninger, økologi, urbane rom, miljø og design og (iii) Energi, klimaproblemer, alternative energikilder (iv) fysisk miljø og helse
2. *Design*: (i) Produkt- og prosessutvikling, (ii) Innovasjon og (iii) Kommunikasjon
3. *Utdanning*: (i) Teknologi og design (ii) Designdidaktikk og (iii) Medvirkning og etikk

TDM-programmet ønsker å utvikle tverrfag som gjennomgående faglig tilnærming i all sin virksomhet og i alle faser av programmets forskningsprosjekter. Det handler om å utvikle og oppnå systematiske koplinger særlig av teknologifag, designfag, miljøfag og samfunnsfag. De tverrfaglige koplingene bør utvikles både på teorinivå, metodenivå og datanivå.

Hvordan de tre avdelingsovergripende forskningsprogrammene er plassert i HiOs organisasjon er illustrert i organisasjonskartet nedenfor.

Vedlegg II. HOVs plassering i internasjonal forskning

Som det framgår av beskrivelsene under hvert av de åtte temaene deltar HOVs forskere allerede i en lang rekke internasjonale, og nasjonale nettverk. Ekstern finansiering av forskningen er et mål for HiOs forskningsprogrammer, og i dette vedlegget beskrives relevante internasjonale forskningsprogrammer og virkemidler som vil være viktige som framtidige finansierings- kilder i HOV. En rekke nasjonale støtteordninger er naturligvis også sentrale for HOV- prosjekter. Av aktuelle kilder kan her kort nevnes Forskningsrådets programmer; støtteordningene ved de regionale helseforetakene, og spesielt da Helse Øst og Sør, stiftelsen Helse og rehabilitering; samt andre offentlige organer som disponerer midler til helse- og sosialforskning. I dette vedlegget er imidlertid internasjonale støtteordninger i fokus.

Høgskolen har satt seg som mål å etablere seg som FoU-institusjon og styrke sitt internasjonale FoU-samarbeid. I handlingsplanen for internasjonalisering påpekes at Forskningsmiljøene ved HiO bør satse på deltakelse i nordiske og europeiske forskningsprogram. Samtidig blir finansieringskildene til forskning mer internasjonale eller knyttet opp mot internasjonale målsettinger. En rekke av Forskningsrådets nasjonale programmer krever at søkerne samarbeider internasjonalt for å få gjennomslag for sin søknad. Derfor bør HOV utarbeide en internasjonal strategi for støtte fra nasjonale og internasjonale programmer.

Høgskolen må samarbeide bredt og langsiktig for å bli en FoU-institusjon med tyngde på internasjonalt nivå. Deltakelse på internasjonale fagkonferanser, i rådgivende ekspertgrupper, i teknologiplattformer, i ERA-nett (ERA: European research Area) og i EU-prosjekter vil gjøre høgskolen mer synlig. Det er et mål at programmets arbeidsmåte, kompetansetilfang og forskningsprofil skal utløse midler fra nasjonale og internasjonale forskningskilder.

Bilateralt samarbeid

Bilateralt samarbeid gir miljøene muligheten til å bygge seg opp nettverk over tid. Man kan komme langt med små midler og Forskningsrådet har støtteordninger miljøene kan benytte seg av. Forskningsrådet prioriterer bilateralt forskningssamarbeid med USA, Canada, Japan, Kina og Russland. Nasjonale forskningsprioriteringer legger også føringer på hva slags internasjonalt samarbeid som gis prioritet. I tillegg kommer ordningene for samarbeid med Frankrike og Tyskland - Aurora og DAADppp- programmet. Dette betyr ikke at HOV ikke skal oppmuntre til samarbeid med andre land enn disse, men det begrenser støttemulighetene til bilateralt samarbeid fra Forskningsrådet.

HiO har inngått avtaler med 15 universiteter i Kina og har et meget godt utgangspunkt for videreutvikling av pågående samarbeid om student- og lærerutveksling til felles forskningsprosjekter. Det er eksempler på slikt samarbeid i dag, og vi ser at samarbeid som starter med utveksling kan føre til større bilateralt og multilateralt samarbeid.

Globalt samarbeid

Forskningsmeldingen legger vekt på at Norge skal være en global samarbeidspartner innen FoU. Det er en utfordring for HiO å tilegne seg verdifull kunnskap og kompetanse som nå bygges opp i land som India, Sør-Afrika og Kina. Samtidig bør HiO bidra med forskning på globale problemstillinger, samt forskning som kan løse utfordringer i utviklingsland. Høgskolen har lange tradisjoner for internasjonalt samarbeid. For fagmiljøene ved høgskolen finnes det muligheter for ekstern finansiering i ordninger hos for eksempel *The Norwegian Programme for Development, Research*

and Education (NUFU). EUs 7. rammeprogram kommer til å videreføre samarbeid med tredje land gjennom INCO-ordningen. Forskningsrådet har ordninger slik som statsstipend til Kina, Egypt og India og program for forskningssamarbeid med Sør-Afrika.

Nordisk samarbeid

Nordisk ministerråd har etablert to bevilgende organer som er spesielt relevante for forskning; NordForsk og Nordic Innovations Center. Disse skal bidra til å utvikle Norden som ledende region for forskning og innovasjon på områder der nordisk samarbeid gir merverdi og økt internasjonal konkurranseevne. Satsingsområdene bygger på vedtatte nasjonale strategier. Nordisk samarbeid er et godt utgangspunkt for større nettverkssamarbeid innenfor for eksempel EU.

EUs 7. rammeprogram

EU er en sentral aktør innenfor internasjonal FoU. Rammeprogrammet er verdens største internasjonale forskningsprogram og en viktig finansieringskilde for norsk forskning.

Det er en forutsetning for deltakelse i rammeprogrammet at HiO er attraktiv som partner både i Norge og Europa. Deltakelse krever synliggjøring og profilering av HiO-forskning på norske og engelske nettsider, noe HOV også bør bidra til. HOV bør for det første identifisere hvilke programmer og områder innenfor Forskningsrådet og det 7. rammeprogram som er aktuelle. For det andre bør HOV tilrettelegge for at HiOs forskningsmiljøer kan delta i kommende satsninger i Forskningsrådet eller 7. rammeprogram. Forskningsrådet satser på å nå nasjonale mål for forskning gjennom EU-deltakelse. De følger opp EU-satsingene med tilsvarende nasjonale programmer. Innenfor *Cooperation* er særprogrammet *Health* sentralt.

Området "*Human development and ageing*" innen *Health*-programmet er et sentralt tema for en forskningsgruppe fra avdeling for helsefag og avdeling for samfunnsfag som har fått såkornmidler fra HOV, og som søker prosjektetableringsstøtte til posisjonering og nettverksbygging i forhold til å søke midler innen det 7. rammeprogrammet.

Feltet "*Optimising the delivery of health care to European citizens*" har følgende undertema som alle kan være relevante for HOV:

- Translating the results of clinical research outcome into clinical practice including better use of medicines, and appropriate use of behavioural and organisational interventions and health therapies and technologies
- Quality, efficiency and solidarity of health care systems including transitional health systems
- Enhanced health promotion and disease prevention
- Horizontal Coordination and Support actions across "Optimising the delivery of health care to European citizens"
- Specific international cooperation actions for Health system research

Capacities-programmet *Social sciences and the humanities* er også relevant for HOV.

People-programmet, som gjelder mobilitet av enkeltforskere og nettverk for forskeropplæring, bør også være interessant. Videre vil det europeiske Forskningsrådet støtte forskning innenfor HOV sine fagområder.

Høgskolen må være en attraktiv partner nasjonalt og internasjonalt for deltakelse i 7. rammeprogram. Enhver satsing på EUs rammeprogram må være langsiktig. Det tar tid å bygge nødvendig nettverk og finne gode prosjektpartnere. Det kan være fornuftig å bygge nettverk, i første

omgang på nasjonalt, bilateralt og nordisk nivå. Å samarbeide med norske universiteter og høyskoler som har lengre erfaring med EU-deltakelse kan være en fordel.

HiOs styrke ligger blant annet i profesjonsnær og sektorovergripende forskning. HOV kan bidra til å profilere HiO som forskningsinstitusjon og som attraktiv partner i EU-prosjekter. Tverrfaglig forskning har høy prioritet i 7. rammeprogram. Tverrfaglige forskergrupper kan bruke hverandres kontakter og få tilgang til utvidede internasjonale nettverk. Spesielt innen EU-samarbeid er det viktig å vise potensielle partnere hva HiO kan bidra med i et konkret prosjekt.

De første arbeidsprogrammene og utlysningene under EUs 7. rammeprogram kom i desember 2006. HOV bør løpende vurdere i hvilken grad de enkelte utlysningene passer inn i programmet. Parallelle nasjonale satsninger i Forskningsrådet bør også overvåkes.

Andre EU-initierte programmer

EØS-mekanismene med programområdet *Health and childcare* er også en arena for samarbeid og ekstern finansiering som HOV bør vurdere. I tillegg er *European Cooperation in the field of Scientific and Technical Research* et program som gir muligheter til å søke støtte til nettverkskostnader, studier og forskningsopphold, blant annet innenfor temaet *Individuals, Society, Culture and Health*.

Egenfinansiering

Det er ikke mulig å fullfinansiere internasjonale prosjekter med støtte fra EU eller Forskningsrådet. Det forutsettes alltid at miljøene er villige til å gå inn i prosjekter med egne midler. Deltakelse i eksterne prosjekter krever avklaring på avdelingsnivå når det gjelder avgivelse av FoU-tid. Kanskje må avdelingene også sette av egne midler i tillegg til såkornmidler.

HiO har nå fått styrket sin stab slik at aktuelle forskningsmiljøer kan få administrativ oppfølging, men administrativt personale på avdelingsnivå må også regne med å bistå ved større prosjekter. Det er anledning til å søke posisjoneringsstøtte og prosjektetableringsstøtte hos Forskningsrådet i forbindelse med søknader til EUs rammeprogram og EØS-mekanismene.

Vedlegg III. HiOs storbyforskningsprogram

Sammen med de to andre avdelingsovergripende forskningsprogrammene deltar HOV i opprettelsen av et storbyforskningsprogram ved høgskolen. De tre programmene vil samarbeide med sikte på tydeligere å reflektere forholdet mellom utdanning og storbyutfordringer ved HiOs forskning og utdanning. I storbyprogrammet inngår ni doktorgradsstipendiater med forankring i alle avdelingene ved HiO. Fire av disse er tilknyttet HOV. Temaene for disse er kommunehelsetjenesten, funksjonshemmede og universell design, og livskvalitet og aldring (se også prosjektporteføljen). Storbyforskningsprogrammet skal gi doktorgradstudentene en felles ramme og et felles undervisningstilbud.

Storbysatsingen og programmenes virkemidler kan samles i følgende punkter:

- Utvikle storbyforskning som et sentralt, overgripende forskningsområde ved HiO
- Utvikle HOV, KLOK og TDM sin forskningskompetanse innenfor storby-tematikk, og derved som høgskolens viktigste instrumenter i en satsing på storbyforskning
- Etablere en felles faglig ramme og forankring for en større gruppe stipendiater med ulik avdelingstilknytning og fagbakgrunn, men med storby som felles overbyggende tema
- Utvikle felles faglige komponenter i et undervisningsopplegg om storbytematikk ved HiO

Forskningsprogrammene er således et strategisk grep for å samle og styrke forskningsinnsatsen ved høgskolen. Programmene vil samordne og konsentrere flerfaglig og tverrfaglig forskning i en slik kontekst, og utvikle et større forskningsmiljø hvor storbyens prosesser diskuteres kritisk ut fra ulike synsmåter og tematiske innretninger. Sosiale, kulturelle og fysiske prosesser og strukturer skal ses i sammenheng, der også ulike profesjoner og institusjoner inngår. Forskningen vil berikes gjennom sammenligninger med andre storbyer.

Høgskolen i Oslo ligger midt i Norges største by. Oslo kjennetegnes av ulike storbyprosesser: Kompleksitet og mangfold; teknologisk utvikling og globalisering med innvirkning på oppvekst, utdanning og deltaking; nye kultur- og fritidsvaner; boligfortetting og segregering; økende trafikkbelastning og forurensning; og helseproblemer knyttet til ulike sosiomaterielle vilkår. Samfunnet utvikler seg mot større befolkningsmessig og kulturelt mangfold, og stadig flere søker seg til byene. Stor folketetthet og sosio-materielle endringer krever nye samværs-, samarbeids- og kommunikasjonsformer. Ulike etniske grupper skal leve sammen, og et kulturelt mangfold skal ivaretas samtidig som integreringskravet er sterkt. Vi ser at kjønnsroller og kulturelle praksiser utfordres på nye måter. Nye klasse- og ulikhetsmønstre oppstår, og de eksisterer ofte side om side med de gamle. Ikke sjelden opptrer romlige ulikheter sammen med sosiale, økonomiske, etniske og helsemessige ulikheter. Men vi ser også dette komplekse samfunnets muligheter: Det postindustrielle samfunn har skapt nye digitale møteplasser og kommunikasjonsformer. Disse kan stimulere til utvidelse av demokratisk deltagelse, ytringsmulighet og ytringsfrihet.

Det offentlige rommet er en metafor for offentlighet og demokratisk deltagelse generelt. Men storbyen representerer også et offentlig rom som materielt uttrykk. Noen språk- og kommunikasjonsfelter er nært knyttet til dette materielle og fysiske rommet, slik som kunst i offentlig rom, arkitektur og design, og byplanlegging generelt. Svært mange avgjørelser om utforming av våre fysiske omgivelser gjøres på grunnlag av visuelle representasjoner - ofte digitale. En av grunnskolenes oppgaver er å kvalifisere for brukermedvirkning i slike demokratiske prosesser. For oss er det interessant både å studere profesjonsinteresser i dette feltet, men også didaktisk

praksis, i betydningen dialog med brukerne i samfunnet. I dette bildet kommer også spørsmål om miljø og bærekraftig byutvikling inn, som kan ses tett opp til spørsmål om helse, etikk og maktforhold i storbysamfunnets sosiomaterielle prosesser.

Økt mobilitet, nye medier og digitaliseringen i samfunnet utvider kommunikasjonsrommet radikalt, samtidig som dette også kommer lokalt til uttrykk, i sosiale relasjoner som i sosiale konflikter. Det mangfold og de forskjeller vi ser, griper inn i vår hverdag på nye måter. Særlig relevant for HOV er de utfordringer slike endringer skaper for samhandling og dialog mellom den profesjonelle utøver og dens partnere og mottakere/brukere. De nye sosiale og institusjonelle utfordringer som storbyen byr på krever ofte tverrfaglige eller flerfaglige perspektiver, samt tverretattlig samarbeid. Dette representerer viktige utfordringer for HiO, som utdanner yrkesgrupper til storbykontekster. Forholdet mellom utdanningsinstitusjon og den konteksten den inngår i bør reflekteres tydeligere i HiOs forskning i dag. Storbyen står foran store utfordringer når det gjelder å imøtekomme endrede behov for sosiale tjenester og helsetjenester i årene som kommer. Særlig viktig i denne sammenheng er den kommende bølgen av eldre som vil bestå av mange minoritetsspråklige med ikke-vestlig bakgrunn. HiO har et særlig ansvar for å utvikle ny kunnskap og kompetanse om disse utfordringene, ikke minst for å stå bedre rustet til å utdanne framtidens yrkesutøvere på disse tjenestoområdene.

Vedlegg IV: HOVs prosjektportefølje etter forskningstemaer

I vedlegg IV vil det benyttes forkortelser på avdelinger ved HiO og for en del samarbeidspartnere. SU er Avdeling for sykepleierutdanning, HF er Avdeling for helsefag, SAM er Avdeling for samfunnsfag, PUS er Pedagogisk utviklingssenter, SPS er Senter for profesjonsstudier, GIV er Gruppe inkluderende velferd, UiO er Universitetet i Oslo, Fafo er Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning og Fami er Senter for studier av fattigdom, minstesikring og sosial integrasjon.

FOLKEHELSE

1. Tittel: Eurothine: Tackling health Inequalities

Prosjektleder: Forskergruppe ved Erasmus-universitetet i Rotterdam, Nederland

Kontaktperson ved HiO: professor Espen Dahl, HOV

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Forskerteam fra 24 europeiske land er involvert i Eurothine prosjektet.

2. Tittel: NEWS: The Nordic Experience: Welfare States and Public Health

Prosjektleder: Centre for Health Equity Studies, Stockholm, Sverige

Kontaktperson ved HiO: professor Espen Dahl, HOV

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Forskerteam fra Island, Sverige, Finland, Danmark, og Norge

3. Tittel: Income inequality and mortality

Prosjektleder: professor Jon Ivar Elstad, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring/UiO

Kontaktperson ved HiO: professor Espen Dahl, HOV

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring og Helse Øst kompetansesenter for helsetjenesteforskning.

4. Tittel: ISIG- International Study of Income Gradients

Prosjektleder: professor George Kaplan, University of Michigan, USA

Kontaktperson ved HiO: Professor Espen Dahl, HOV

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Internasjonalt prosjekt som inkluderer fem land.

5. Tittel: Public Health Research Consortium project: "Helping people with chronic illness or disability into work: what can we learn from international comparative analysis?"

Prosjektleder: Professor Margaret Whitehead, University of Liverpool, UK

Kontaktperson ved HiO: Professor Espen Dahl, HOV

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Internasjonalt sammenlignende prosjekt med deltakelse av forskerteam fra seks land.

6. Tittel: Health, social inequality and labour market participation

Prosjektleder: professor Espen Dahl, HOV

Kontaktperson ved HiO: stipendiat Kjetil van der Wel, SAM

Annet: Inngår som norsk del av overnevnte internasjonale prosjekt

7. Tittel: KIDSCREEN – en undersøkelse av livskvalitet blant barn og ungdom i Norge.

Prosjektleder: stipendiat Kristin Haraldstad, SU

Kontaktperson ved HiO: stipendiat Kristin Haraldstad, SU

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Samarbeid mellom 14 europeiske land

Annet: I Norge er dette et samarbeidsprosjekt mellom Høgskolen i Oslo, Universitetet i Bergen, og Høgskolen i Bergen.

8. Tittel: Kommunehelsetjenesten I

Prosjektleder: dekan Vigdis Granum, SU

Kontaktperson ved HiO: dekan Vigdis Granum, SU

Annet: Inngår i storbysatsingen

9. Tittel: Kommunehelsetjenesten II

Prosjektleder: dekan Vigdis Granum, SU

Kontaktperson ved HiO: dekan Vigdis Granum, SU

Annet: Inngår i storbysatsingen

10. Tittel: En empirisk undersøkelse av barn i småskole og skolefritidsordning (SFO)

Prosjektleder: førstelektor Knut Løndal, LU

Kontaktperson ved HiO: Førstelektor Knut Løndal, LU

11. Tittel: Utefag, miljø og folkehelse

Prosjektleder: førstelektor Knut Løndal, LU

Kontaktperson ved HiO: førstelektor Knut Løndal, LU

12. Tittel: Helse, aktivitet, funksjon og fallskade hos eldre.

Prosjektleder: førsteamanuensis Astrid Bergland, HF

Kontaktperson ved HiO: førsteamanuensis Astrid Bergland, HF

PSYKISK HELSE

1. Tittel: Akerprosjektet. Oppfølging av selvmordsforsøkere i Aker sektor, Oslo. En prospektiv oppfølgingsundersøkelse.

Prosjektleder: professor Lars Mehlum, Universitetet i Oslo

Kontaktperson ved HiO: førstelektor Georg Schjelderup, SU

2. Tittel: Quality of life; state or trait? Psychometric properties for the SF 36

Prosjektleder: professor Per Nerdrum, SU

Kontaktperson ved HiO: professor Per Nerdrum, SU

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Instituttgruppe for psykiatri, Universitetet i Oslo

3. Tittel: Higher education, professional development and mental health

Prosjektleder: Professor Per Nerdrum, SU

Kontaktperson ved HiO: Professor Per Nerdrum, SU

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: professor Tone Rustøen (HiO/Rikshospitalet) og professor Helge Rønnestad (UiO/HiO)

4. Tittel: Brukermedvirkning eller arbeidsallianse? En teoretisk/klinisk begrepsavklaring

Prosjektleder: Professor Per Nerdrum, SU

Kontaktperson ved HiO: Professor Per Nerdrum, SU

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Førsteamanuensis Solfrid Vatne, Høgskolen i Molde, og forskere ved Regionalt barne- og ungdomspsykiatrisk senter.

5. Tittel: Experienced Involvement (EX IN)

Prosjektleder: Høgskolelektor Siri Blesvik, SU

Kontaktperson ved HiO: Høgskolelektor Siri Blesvik, SU

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: europeiske forskere innen psykisk helse.

Pilotprosjekt under Leonardo da Vinci

Annet: Kvalifisering av personer med egne erfaringer med psykiske lidelser til posisjoner i service- og utdanningsinstitusjoner

6. Tittel: Depressive disorder with and without anxiety disorder in older people

Prosjektleder: førsteamanuensis Kari Kvaal, SU

Kontaktperson ved HiO: førsteamanuensis Kari Kvaal, SU

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: CFAS Depression Theme Group, fem forskningssentra i England og Wales, Institute of Psychiatry ved Kings College og University of London. Norske samarbeidspartnere er Knut Engedal Ullevål Universitetssykehus og Medisinsk fakultet ved UiO.

7. Tittel: Somatokognitiv behandling av kroniske underlivssmerter hos kvinner. En randomisert kontrollert undersøkelse

Prosjektleder: høgskolelektor Gro Killi Haugstad, HF

Kontaktperson ved HiO: høgskolelektor Gro Killi Haugstad, HF

8. Tittel: God versus dårlig respirasjon, bevegelsesmønster og kroppsholdning i forhold til personlighet og distress

Prosjektleder: Høgskolelektor Slawomir Swavek, HF

Kontaktperson ved HiO: Høgskolelektor Slawomir Swavek, HF

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: forskere ved UiO

9. Tittel: Hvilke erfaringer og opplevelser har kroppsbehandling over tid gitt for personer som har fått psykomotorisk fysioterapi?

Prosjektleder: høyskolelektor Kirsten Ekerholt, HF

Kontaktperson ved HiO: høyskolelektor Kirsten Ekerholt, HF

10 Tittel: Music Therapy in Oncology

Prosjektleder: førsteamanuensis Trygve Aasgaard, SU

Kontaktperson ved HiO: førsteamanuensis Trygve Aasgaard, SU

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: europeiske musikkterapiforskere

11. Tittel: Qualitative Case Studies in Music Therapy Research

Prosjektleder: førsteamanuensis Trygve Aasgaard, SU

Kontaktperson ved HiO: førsteamanuensis Trygve Aasgaard, SU

12. Tittel: Profesjoner, utbrenthet, psykisk helse

Prosjektleder: professor Helge Rønnestad, (UiO/SPS).

Kontaktperson ved HiO: professor Helge Rønnestad (UiO/SPS)

Annet: Et samarbeidsprosjekt som er under utvikling (SPS, SU, HOV).

REHABILITERING/HABILITERING

1. Tittel: Rehabilitering som konflikt

Prosjektleder: professor Per Solvang, HF

Kontaktperson ved HiO: professor Per Solvang, HF

Annet: Dette er et tverrfaglig og avdelingsovergripende prosjekt med finansiering fra Forskningsrådet.

2. Tittel: Universell utforming

Prosjektleder: Professor Per Solvang, HF

Kontaktperson ved HiO: Stipendiat Inger Marie Lid, HF

Annet: doktorgradsprosjekt under Storbyprogrammet

3. Tittel: Fremtiden hører håpet og bekymringen til

Prosjektleder: Professor Per Solvang, HF

Kontaktperson ved HiO: stipendiat Halvor Melbye Hanisch, HF

4. Tittel: Rehabilitation after stroke. Why and how

Prosjektleder: høyskolelektor Birgitta Langhammer, HF

Kontaktperson ved HiO: høyskolelektor Birgitta Langhammer, HF

5. Tittel: Psykososial rehabilitering i eldresenter av personer med lett til moderat hjerneslag. En randomisert, kontrollert undersøkelse

Prosjektleder: høyskolelærer Anne Lund, HF

Kontaktperson ved HiO: høyskolelærer Anne Lund, HF

6. Tittel: Tverrfaglig utredning og trening av eldre pasienter etter hoftebrudd. En randomisert kontrollert undersøkelse

Prosjektleder: høyskolelektor Hilde Sylliaas, HF

Kontaktperson ved HiO: førsteamanuensis Astrid Bergland, HF

SMERTE OG LIDELSE

1. Tittel: Smerte, smertelindring og livskvalitet

Prosjektleder: professor Tone Rustøen, SU

Kontaktperson ved HiO: professor Tone Rustøen, SU

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Rikshospitalet-Radiumhospitalet, Ullevål
Universitetssykehus, University of California San Francisco.

2. Tittel: Smerte og hudsykdommer og sår

Prosjektleder: professor Tone Rustøen, SU

Kontaktperson ved HiO: doktorgradsstipendiat Tone Marte Ljoså, SU

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Rikshospitalet-Radiumhospitalet, Ullevål
Universitetssykehus, University of California San Francisco.

3. Tittel: Helse, smerte og livskvalitet blant langtids sosialhjelpsmottakere

Prosjektleder: høyskolelektor Borghild Løyland, SU

Kontaktperson ved HiO: høyskolelektor Borghild Løyland, SU

Annet: Avdelingsovergrepene prosjekt

4. Tittel: Mensesdieck treatment of chronic gynaecological pain in women. A randomised control study

Prosjektleder: høyskolelektor Gro Killi Haugstad, HF

Kontaktperson ved HiO: høyskolelektor Gro Killi Haugstad, HF

5. Tittel: Stimulating self-management in patients with fibromyalgia syndrome through web-based situational feedback

Prosjektleder: førsteamanuensis Hilde Eide, SU

Kontaktperson ved HiO: førsteamanuensis Hilde Eide, SU

6. Tittel: Smerte hos eldre

Prosjektleder: professor Tone Rustøen, SU

Kontaktperson ved HiO: doktorgradsstipendiat Karin Torvik, SU

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Rikshospitalet-Radiumhospitalet, Ullevål
Universitetssykehus, University of California San Francisco.

7. Tittel: Smerte i et flerkulturelt perspektiv

Prosjektleder: professor Tone Rustøen, SU

Kontaktperson ved HiO: doktorgradsstipendiat Karin Torvik, SU

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Rikshospitalet-Radiumhospitalet, University of California San Francisco.

8. Tittel: Smerte og kreft

Prosjektleder: professor Tone Rustøen, SU

Kontaktperson ved HiO: doktorgradskandidat Berit T. Valeberg og Inger Utne, SU

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Rikshospitalet-Radiumhospitalet, University of California San Francisco.

9. Tittel: Pasientens verdighet i rehabiliteringskontekst

Prosjektleder: professor Dagfinn Nåden, HF

Kontaktperson ved HiO: professor Dagfinn Nåden, HF

10. Tittel: Hva innebærer å våke over og hvilken betydning har dette for pasientens Lidelse?

Prosjektleder: professor Dagfinn Nåden, HF

Kontaktperson ved HiO: stipendiat Ruth Tuhus, HF

BARN, FAMILIE, HVERDAGSLIV

1. Tittel: Barn, familie og hverdagsliv

Prosjektleder: professor Liv Mette Gulbrandsen, SAM

Kontaktperson ved HiO: professor Liv Mette Gulbrandsen, SAM

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Barne- og ungdomspsykiatrien i Helse Øst og Sør, og Oslo kommune.

Annet: Tverrfaglig, avdelingsovergripende forskergruppe finansiert av såkornmidler fra HOV

2. Tittel: Ungdom og deltakelse i skolehverdag.

Prosjektleder: høskolelektor Kari Opsahl, HF

Kontaktperson ved HiO: høskolelektor Kari Opsahl, HF

3. Tittel: Utvikling av borgerrollen hos barn og ungdom i storby i et flerkulturelt og klassemessig perspektiv- Profesjonell handlingskompetanse

Prosjektleder: høskolelektor Kari Opsahl, HF

Kontaktperson ved HiO: høskolelektor Kari Opsahl, HF

4. Tittel: Dialogbasert evaluering i barnevernet og i pleie- og omsorgstjenesten

Prosjektleder: førsteamanuensis Sissel Seim, SAM

Kontaktperson ved HiO: førsteamanuensis Sissel Seim, SAM

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Oslo kommune, Helse- og velferdsetaten, Diakonhjemmet høskole, Sosionomutdanningen

Annet: Prosjektet omfatter initiering av brukerdiallog ved alle barnevernssentre i Oslo, samt pleie- og omsorgstjenesten i Søndre Nordstrand bydel

5. Tittel: Habilitering av Barn med Cerebral Parese: Målsetting og implementering av mål i daglige aktiviteter

Prosjektleder: førsteamanuensis Sigrid Østensjø, HF

Kontaktperson ved HiO: førsteamanuensis Sigrid Østensjø, HF

LIVSKVALITET

1. Tittel: Mennesker med svimmelhet

Prosjektleder: doktorgradsstipendiat Anne Lise Tamber, HF

Kontaktperson ved HiO: doktorgradsstipendiat Anne Lise Tamber, HF

2. Tittel: Kunnskapsutvikling knyttet til behandlingsprosesser: Erfaring fra bruker og helsepersonell

Prosjektleder: høskolelektor Kirsten Ekerholt, HF

Kontaktperson ved HiO: høskolelektor Kirsten Ekerholt, HF

3. Tittel: Health –related quality of life: A cross-sectional comparison between Norway and Great Britain

Prosjektleder: førsteamanuensis Kari Kvaal, SU

Kontaktperson ved HiO: førsteamanuensis Kari Kvaal, SU

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Institute of Psychiatry ved Kings College og University of London.

Annet: Har mottatt såkornmidler fra HOV

4. Tittel: Sosialt arbeid med spesiell vekt på aldring og eldres livskvalitet i et psykososialt perspektiv

Prosjektleder: førsteamanuensis Sissel Seim, SAM

Kontaktperson ved HiO: førsteamanuensis Sissel Seim, SAM

Annet: doktorgradsprosjekt under storbyprogrammet

5. Tittel: Livskvalitet og mestring hos barn og voksne med medfødt muskelsykdom

Prosjektleder: førstelektor Amy Østertun Geirdal, SAM

Kontaktperson ved HiO: førstelektor Amy Østertun Geirdal, SAM

6. Tittel: Å leve med HIV/AIDS i forhold til livskvalitet.

Prosjektleder: Høgskolelektor Ingrid Narum, HF

Kontaktperson ved HiO: førsteamanuensis Astrid Bergland, HF

7. Tittel: Livskvalitet og livssituasjon hos eldre kvinner.

Prosjektleder: førsteamanuensis Astrid Bergland, HF

Kontaktperson ved HiO: førsteamanuensis Astrid Bergland, HF

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Torgeir Bruun Wyller og Knut Engedal, UiO

8. Tittel: Mestring, livskvalitet og sosial kapital hos langtidsmottakere av sosialhjelp

Prosjektleder: førsteamanuensis Astrid Bergland, HF

Kontaktperson ved HiO: førsteamanuensis Astrid Bergland, HF

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Medisinsk fakultet, UiO.

VELFERDSFORSKNING

1. Tittel: Inclusion through social capital: An experiment of activation

Prosjektleder: førsteamanuensis Ira Malmberg, GIV/SAM

Kontaktperson ved HiO: førsteamanuensis Ira Malmberg, GIV/SAM

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: To norske kommuner samt internasjonalt "Advisory Board"

2. Tittel: Fattigdom, sosial eksklusjon og sosial kapital

Prosjektleder: førsteamanuensis Harsløf, GIV/SAM .

Kontaktperson ved HiO: førsteamanuensis Harsløf, GIV/SAM

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Samarbeid med Fami (Axel West Pedersen og Tone Fløtten)

Annet: Spørreskjemaundersøkelse under gjennomføring

3. Tittel: Analyses of social exclusion and income support

Prosjektleder: professor Espen Dahl, HOV

Kontaktperson ved HiO: doktorgradsstipendiat Silje Ohrem Naper, GIV/SAM

4. Tittel: Funksjonsevnestudien – en spørreundersøkelse blant langvarige sosialhjelpsmottakere

Prosjektleder: professor Espen Dahl, HOV

Kontaktperson ved HiO: professor Espen Dahl, HOV

Annet: Samarbeidsprosjekt mellom GIV/SAM, SU og HF

5. Tittel: Sosialhjelpsdynamikk i Norge

Prosjektleder: førsteamanuensis Harsløf, GIV/SAM

Kontaktperson ved HiO: førsteamanuensis Harsløf, GIV/SAM

Annet: Tre delprosjekter a) Arbeidsmarkedets etterspørsel etter arbeidskraft og sosialhjelpsforløp, b) Unges risiko for å bli sosialhjelpsmottaker, og sannsynligheten for å forlate den, c) Utvikling av risikoprofiler for langvarige sosialhjelpsforløp

6. Tittel: Sosialhjelpsdynamikk i Norge og Sverige

Prosjektleder: professor Espen Dahl, HOV

Kontaktperson ved HiO: professor Espen Dahl, HOV

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Planlagt samarbeid mellom GIV/HOV og Åke Bergmark, Institutt for Framtidsstudier, Stockholm

7. Tittel: Social Security and Sosial Development

Prosjektleder: professor Jim Midgley, School of Social Welfare University of California at Berkeley

Kontaktperson ved HiO: professor Espen Dahl, HOV

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: professor Jim Midgley samt forskere fra åtte andre land.

Annet: Internasjonalt bokprosjekt. Norsk samarbeidspartner forsker Thomas Lorentzen Fafo/GIV.

8. Tittel: Rescaling Social Welfare Policies - a study comparing multi-level governance in eight European countries

Prosjektleder: professor Einar Øverby, SAM

Kontaktperson ved HiO: professor Einar Øverby, SAM

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Forskerteam fra åtte andre land

9. Tittel: OECD: Review of means-tested welfare programmes

Prosjektleder: professor Ivar Lødemel, GIV/SAM

Kontaktperson ved HiO: professor Ivar Lødemel, GIV/SAM

Annet: Oppdraget innebærer utarbeiding og framleggelse av notat ved konferanse i Paris.

10. Tittel: Evaluering av JobCircuit

Prosjektleder: førsteamanuensis Ivan Harsløf, GIV/SAM

Kontaktperson ved HiO: førsteamanuensis Ivan Harsløf, GIV/SAM

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: kommuner i Norge og fire andre land.

PROFESJONELL HANDLINGSKOMPETANSE

1. Tittel: Peer learning

Prosjektleder: førsteamanuensis Anton Havnes, PUS

Kontaktperson ved HiO: førsteamanuensis Anton Havnes, PUS

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Institutt for sykepleievitenskap og helsefag, UiO, Arbeidsforskningsinstituttet

Annet: Grappa er en tverrfaglig forskergruppe som består av personer fra alle tre avdelinger som er tilknyttet HOV. Den har mottatt såkornmidler fra HOV

2. Tittel: What do students in third and first year learn from each other? – A Peer learning program in Child Welfare Education at Oslo University College

Prosjektleder: høgscolelektor Amelie Fougner, SAM

Kontaktperson ved HiO: høgscolelektor Amelie Fougner, SAM

3. Tittel: Hvordan samhandler studenter for å fremme egen og andres læring i kliniske studier i sykepleierutdanningen?

Prosjektleder: førstelektorstipendiat Kirsten Halse, SU

Kontaktperson ved HiO: førstelektorstipendiat Kirsten Halse, SU

4. Tittel: Hvordan foregår læring i formelle og uformelle studentrelasjoner i en utdanningssammenheng? Hvordan bidrar medstudentlæring til utvikling av profesjonell handlingskompetanse?

Prosjektleder: førsteamanuensis Anton Havnes, PUS,

Kontaktperson ved HiO: førsteamanuensis Anton Havnes, PUS

Annet: Prosjektet er en del av Peer Learning nettverket

5. Tittel: Kropp, bevegelse og fysisk aktivitet - om profesjonssosialisering hos fysioterapeutstudenter

Prosjektleder: høgscolelektor Anne Langaas, HF

Kontaktperson ved HiO: høgscolelektor Anne Langaas, HF

Annet: Prosjektet er et doktorgradsprosjekt som går fra 2005 – 2009. Prosjektet og blir gjennomført ved Medisinsk fakultet, Institutt for sosial- og samfunnsmedisin, Universitetet i Oslo

6. Tittel: Tverrprofesjonalitet i helsefagutdanninger: ideologi og praksis

Prosjektleder: doktorgradstipendiat Hanne Hagland, HF

Kontaktperson ved HiO: doktorgradstipendiat Hanne Hagland, HF

7. Tittel: Second year physiotherapy and first year nursing students gaining pro-active competence in transfer (body assisted movement) when learning with and from each other.

Prosjektleder: høgscolelektor Lise Fogstad, HF

Kontaktperson ved HiO: høgscolelektor Lise Fogstad, HF

Annet: Prosjektet er en del av Peer Learning nettverket.

8. Tittel: Reliabilitetstesting og validering av ulike måleinstrumenter

Prosjektleder: høgscolelektor Yngve Røe, SU

Kontaktperson ved HiO: Førsteamanuensis Bergland, SU

9. Tittel: Høgskole- og universitetssosialkontor - HUSK prosjektet

Prosjektleder: høgskolelektor Asbjørn Johannesen, SAM

Kontaktperson ved HiO: høgskolelektor Asbjørn Johannesen, SAM

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: Diakonhjemmet høgskolesenter, Bærum kommune, Oslo kommune, Institutt for samfunnsmedisin, Universitetet i Oslo, og Velferdsalliansen.

Annet: Formålet med prosjektet er å bringe forskning tettere inn i samarbeidet med utdanningsinstitusjonene, praksis og brukere, og gjennom dette bidra til at praksisbasert forskning styrkes og med det kan styrke sin posisjon som kunnskapsleverandør-, og formidler til praksisfeltet. Forskningen skal, med utgangspunkt i praksisfeltets og brukernes behov, bidra til endring, forbedring og utvikling i både sosialtjenesten, blant brukere og i undervisningen

10. Tittel: Helhetlig sykepleie - en utfordring for sykepleiedisiplinen

Prosjektleder: høgskolelektor Riccarda Pfeiffer, SU

Kontaktperson ved HiO: høgskolelektor Riccarda Pfeiffer, SU

Annet: Prosjektets hovedmål er å utvikle grunnlaget for en teorimodell for sykepleiedisiplinen. Prosjektets fokus på universelle verdier og teorigrunnlag tilsier at resultatene vil kunne brukes i en videre helsefaglig kontekst.

11. Tittel: Tverrkulturell kommunikasjon i helsevesenet. En kartlegging av sentrale utfordringer i møtet mellom helsepersonell og pasienter med ikke-vestlig minoritetsbakgrunn – en løsningsfokusert tilnærming

Prosjektleder: førsteamanuensis Bennedichte R. Olsen, SAM

Kontaktperson ved HiO: førsteamanuensis Bennedichte R. Olsen, SAM

12. Tittel: Kommunikasjon med med pasienter med langvarige smerter

Prosjektleder: førsteamanuensis Hilde Eide, SU

Kontaktperson ved HiO: førsteamanuensis Hilde Eide, SU

13. Tittel: The quality of the different ways of assessing physical activity and physical functioning in older people.

Prosjektleder: førsteamanuensis Astrid Bergland, HF

Kontaktperson ved HiO: førsteamanuensis Astrid Bergland, HF

Evt. Samarbeidspartnere utenfor HiO: EU prosjekt.